

RAASIKU VALLA
2018 AASTA
EELARVE SELETUSKIRI

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
1.1 Majandusprognoos	4
1.2 Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus.....	4
2. Ülevaade Raasiku valla 2018. aasta eelarvest	6
2.1 Eelarve koostamise protsess.....	6
2.2 Eelarve ülesehitus ja esitusviis.....	6
2.3 Koondeelarve	6
2.4 Põhitegevuse tulud	10
2.4.1 Maksutulud	11
2.4.2 Tulud kaupade ja teenuste müügist.....	16
2.4.3 Saadavad toetused.....	17
2.4.4 Muud tegevustulud	18
2.5 Põhitegevuse kulud	19
2.5.1 Antavad toetused	19
2.5.2 Muud tegevuskulud	21
3. Kulude jaotus tegevusalade järgi	23
3.1 Üldvalitsemise kulud.....	25
3.2 Avalik kord.....	26
3.3 Majandus	26
3.4 Keskkonnakaitse.....	29
3.5 Elamu- ja kommunaalmajandus	29
3.6 Vaba aeg, sport, kultuur	30
3.7 Haridus	32
3.8 Sotsiaalne kaitse	34
4. Investeerimistegevus	35
5. Finantseerimistegevus	38
6. Likviidsete varade muutus	40

1. Sissejuhatus

Raasiku valla 2018. aasta eelarve koostamise õiguslikuks aluseks on kohaliku omavalitsuse korralduse seadus (KOKS) ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (KOFJS).

2018. aasta eelarve on koostatud vastavalt Raasiku Vallavolikogu otsusele nr 21, 08.08.2017 kinnitatud põhitegevuse tulude, põhitegevuse kulude, investeerimistegevuse, finantseerimistegevuse ja likviidsete varade muutuse liigendusele. Arvestatud on Raasiku valla eelarvestrateegiaga aastateks 2018-2021¹.

Raasiku valla 2018. aasta eelarves on planeeritud põhitegevuse tulusid 7 206 790 eurot ja põhitegevuse kulusid 5 937 416 eurot. Põhitegevuse tuleml on 1 269 374 eurot. Investeerimistegevuse kogusumma on 4 652 700 eurot, st investeeringute kulud ja finantskulud kokku on põhivara müügi ja põhivara sihtfinantseerimise kogusumma võrra suuremad. Eelarve tuleml on -3 383 326 eurot.

Finantseerimistegevuse summa on 2018. aastal 2 825 305 eurot. Finantseerimistegevus sisaldab endas 3 159 515 euro laenu võtmist ja 334 210 euro ulatuses laenude tagasimakseid. Sealjuures võetavast laenust 759 515 eurot on 2017 aasta laenu realiseerimata laenuosa, mis võetakse kasutusse 2018 aastal. 2018 aasta planeeritud täiendav laen läheb Raasiku Põhikooli Spordihoone ja Aruküla Põhikooli laienduse ning staadioni investeeringute finantseerimiseks.

2018. aasta tulude eelarve koostamisel on lähtutud Rahandusministeeriumi majandusprognosidest, tulude tegelikust laekumisest aastatel 2012 kuni 2016 ning 2017. aasta tulude eelarvest ning selle eeldatavast täitumisest. Riigieelarvest saadavad toetused on tulude eelarvesse lülitatud lähtudes 2017. aasta tasemest, mida on korrigeeritud haridustöötajate palgakasvu arvestades. Toetussummade kinnitamisel korrigeeritakse sellega seotud eelarveridu tegeliku eraldisega vastavaks.

Tulude plaani koostamisel on arvestatud riigi majanduse hetkeolukorda ja Rahandusministeeriumi 2017. aasta suvist majandusprognosi ning Valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökoja delegatsiooni kokkuleppeid 2018. aasta riigieelarve osas².

¹ Raasiku Vallavolikogu 10.10.2017 määrus nr 15 <https://www.riigiteataja.ee/akt/428102017002>

² <http://portaal.ell.ee/18378>

1.1 Majandusprognoos³

Suvised majandusprognoosi kohaselt majandusolukord normaliseerub järkjärgult. Eesti SKP kasv kiirenes 2017. aasta esimeses pooles oluliselt, jõudes 5,2%ni. Kasvu kiirenemiseks andis varem lootust eelmise aasta lõpust alates kiiresti paranenud kindlustunne kogu ELis. Kasvu toetasid tugevnenud sise- ja välisnõudlus ning ettevõtete kasumid. Pärast madala kasvu aastaid on kasvutempo ajutine kiirenemine normaalne. Tänavu kasvab Eesti majandus 4,3% ja 2018. aastal 3,3%.

Keskmise palga kasvutempo püsib kiire. 2017. aasta esimesel poolel on see püsinud 6% juures ja koos majanduskasvu kiirenemisega palgasurve püsib. 2018. aastal on oodata keskmise brutopalgaga kasvutempo aeglustumist 5,2%ni tulumaksureformi tõttu, mis tõstab ka sama brutopalgaga juures netopalka suurel osal töötajatest vähemalt 10%. Keskmise palga inflatsiooniga korrigeeritud ostujõud kasvab 2018. aastal 2,5%.

Tööturu positiivsed arengud jätkusid 2017. aasta I poolaastal ning majanduskasvu kiirenedes püsis ka nõudlus tööjõu järele kõrge. Esimese poolaasta kokkuvõttes suurenes töötajate arv tööjõu-uuringu andmetel 1,1% võrra ning töötus langes 6,3%ni.

Tarbijahindade tõusu kiirenemisele 3,4%ni 2017. aastal annab olulise panuse toit, mis kallineb sellel aastal 5,3% paljuski maailmaturuhindade tõusu tõttu. Samuti panustab hinnatõusu 5% kallinev energia, mis on kergitanud mootorikütuse hindu. Teenuste hinnatõusu taga on kiire palgakasv. Kaudsed maksud kergitavad nii sellel kui järgmisel aastal hindu 0,9%. 2018. aastal pidurdub hinnatõus 2,7%ni.

1.2 Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (KOFJS) jõustus 1. jaanuaril 2011. aastal. Seaduse eesmärkideks on:

1. eelarvekorralduse kaasajastamine ja finantsjuhtimise moderniseerimine;
2. eelarvekorralduse ja finantsarvestuse põhimõtete ühtlustamine ja tekkepõhise eelarvestamise regulatsiooni kehtestamine;
3. eelarvestruktuuri muutmine vastavaks raamatupidamises ja erasektori finantsjuhtimises rakendatavatele esitlusviisidele;

³ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigieelarve-ja-majandus/majandusprognoosid>

4. keskpika eelarvestamise põhimõtete rakendamine koos tulemuspõhise eelarvestamise aspektidega;
5. arengukava koostamise ja eelarveprotsessi läbipaistvus ning avalikkusele pidev informatsiooni edastamine;
6. finantsdistsipliini tagamine.

Vastavalt KOFJS -le koosneb eelarve osadest ning on kassapõhine või tekkepõhine. Sõltumata arvestusviisist on eelarve jaotatud viieks osaks:

PÕHITEGEVUSE TULUD
Maksutulud. Tulud kaupade ja teenuste müügist. Saadavad toetused. Muud tegevustulud.
PÕHITEGEVUSE KULUD
Antavad toetused. Muud tegevuskulud.
INVESTEERIMISTEGEVUS
Põhivara soetus ja põhivara müük. Põhivara soetuseks saadav ja antav sihtfinantseerimine.
Osaluste soetus ja osaluste müük. Muude aktsiate ja osade soetus. Antavad ja tagasilaekuvad laenud. Finantstulud ja finantskulud.
FINANTSEERIMISTEGEVUS
Võetud laenude tagasimaksmine. Kapitalirendi- ja faktooringukohustuste täitmine. Emiteeritud võlakirjade lunastamine ning tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel.
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS
Raha ja pangakontode saldo muutus. Rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute saldo muutus. Soetatud võlakirjade saldo muutus.

Eelarvestruktuuri selline jaotus annab võimaluse eristada põhi- ja investeerimistegevust. Eelarvestruktuurist selgub omavalitsusüksuse põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude suhe, dünaamika ja omafinantseerimise võimekus (investeeringute tegemise ja laenude teenindamise võimekus).

2. Ülevaade Raasiku valla 2018. aasta eelarvest

2.1 Eelarve koostamise protsess

Eelarve koostamist alustati käesoleva aasta juulis, mil sõnastati eelarve põhimõttelised seisukohad ning vaadati üle algandmete korje blanketid. Järgmise aasta eelarve koostamise aluseks on 2018 - 2021 eelarvestrateegias kinnitatud põhimõtted, sh oluliste investeeringute kavandamine, energiakandjate hinnamuutused, lisanduvate pindade hooldus- ja majandamiskulud jms.

2.2 Eelarve ülesehitus ja esitusviis

Eelarves on kõik tulud ja kulud planeeritud kassapõhiselt, st majandustehingud kajastatakse selles perioodis, millal planeeritakse nendega seotud raha laekumine või väljamaksmine.

2.3 Koondeelarve

Valla eelarve koostamisel on arvestatud riigi majanduse olukorda, toetudes Rahandusministeeriumi 2017. aasta suvisele majandusprognoosile. Valla eelarve koostamiseks olulised näitajad on toodud järgmises tabelis.

Tabel 1 Majanduslikud näitajad 2014-2020 (allikas: Rahandusministeerium)⁴.

Näitaja	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*	2020*
SKP reaalkasv	0,5/2,9	2,5/1,4	3,5/2,1	3,4/4,3	3,0/3,3	3,0/3,0	2,7/3,0
Tarbija hinna- indeks	0,3/-0,1	1,9/0,1	2,5/0,1	2,7/3,4	2,7 /2,7	2,6/2,5	2,6/2,5
Keskmine palga reaalkasv	5,7	5,0/6,5	6,5/7,2	2,8/2,9	2,8/2,5	2,7/3	2,4/2,8
Keskmine palk (eurot)	1005/1 001	1049/1 065	1137/1 144	1199/121 7	1265/1 280	1332/1 351	1399/142 2

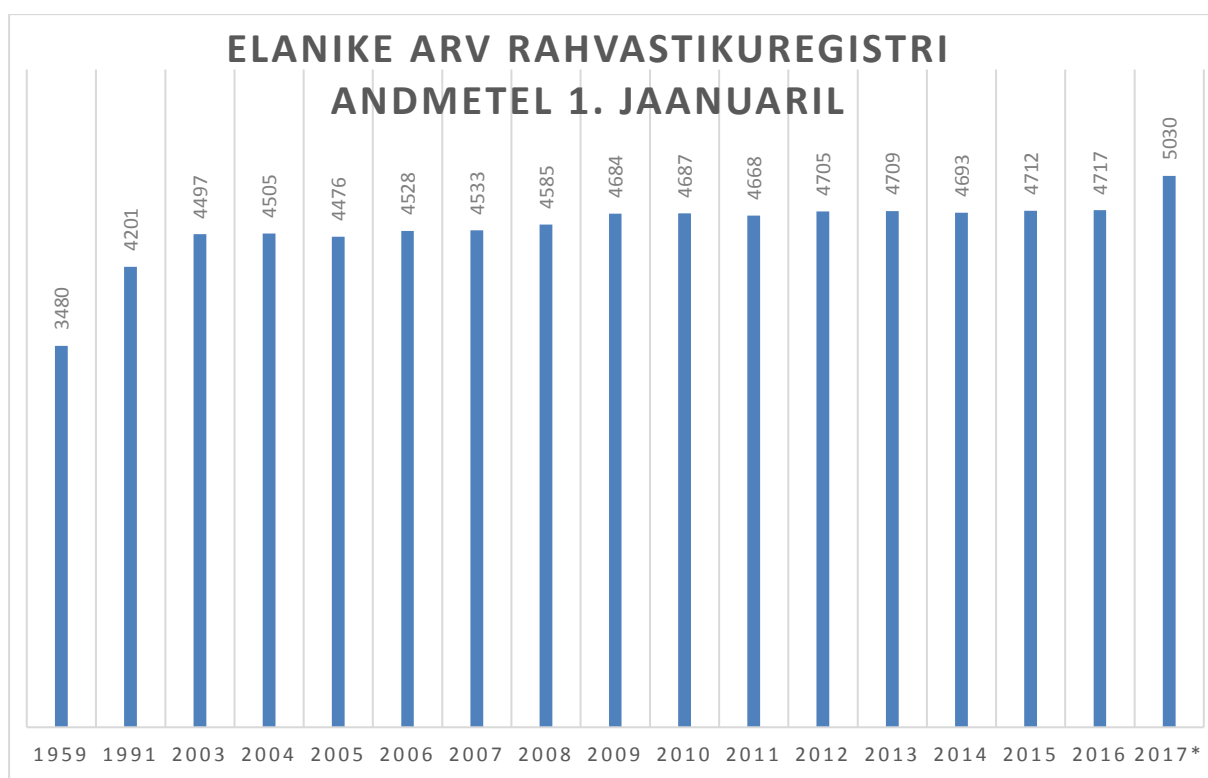
⁴ Murrujoone ees viimane majandusprognoos, murrujoone taga kuni 2016 tegelik näitaja ning alates 2017 Rahandusministeeriumi 2017 suvine majandusprognoos.

Keskmise palga nominaalkasv	6,0/5,6	4,8/6,0	6,7/7,4	5,5/6,4	5,5/5,2	5,3/5,5	5,0/5,3
Tööpuuduse määr	7,5/7,4	6,5/6,2	6,2/6,8	7,2/6,9	8,4/8,3	9,3/8,9	9,4/9,2

*-prognoos

Kohaliku omavalitsuse üksuse (KOV) tulud ja kulud on sõltuvad rahvastikuregistris KOV -i territooriumile registreeritud kodanike arvust ja selle vanuselisest jaotusest ning trendidest.

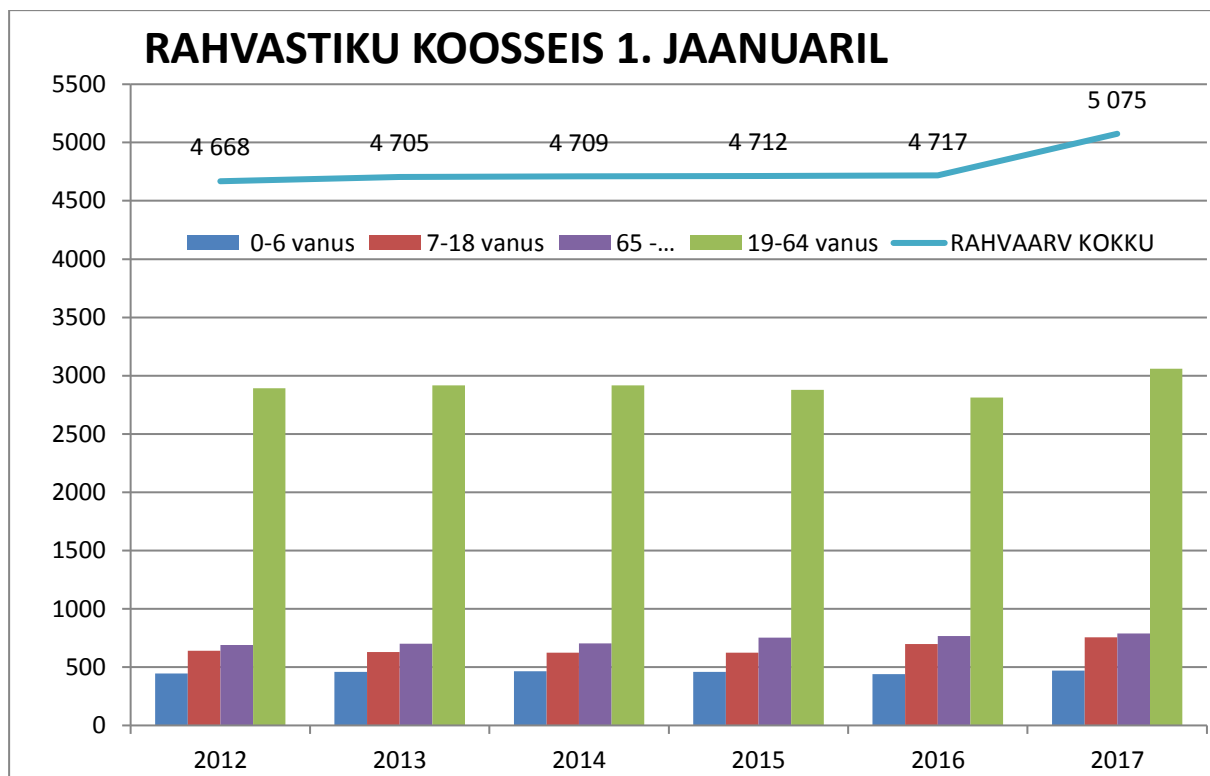
Raasiku valla rahvastiku arvulist ja vanuselist struktuuri ning muutuse trende saab jälgida järgnevatelt joonistelt.

*-2017 andmed seisuga 23.11.017

Joonis 1 Raasiku valla rahvaarv rahvastikuregistri andmetel 01.01 seisuga (allikas: Raasiku Vallavalitsus)

Eelarve, aga eriti eelarve aluseks olevate arengudokumentide koostamisel on oluline teada rahvaarvu muutumise trende vanusegruppide lõikes ja seda nii tulude kui kulude prognoosimisel.

Joonis 2 Rahvaarvu muutus vanuse grupiti (*allikas: Statistikaamet*)

Eeltoodud joonistel on rahvastikuandmed 1. jaanuari seisuga, 2017. aasta alguseks oli vaja iseseisva omavalitsusüksusena jätkamiseks tagada registris 5000 elaniku olemasolu. Raasiku Vallavolikogu seadis eesmärgi iseseisvana jätkamise ning selle eesmärgi täitmiseks käivitati 2016. aasta viimastel kuudel aktiivne teavituskampaania, mis osutus tulemuslikuks ja saavutati nõutud elanike arv registris.

Joonisel 2 on näha ka rahvaarvu koosseisu positiivne areng, kus 2017 rahvaarv 1. jaanuaril on 7,6% suurem kui 1. jaanuaril 2016. Sealjuures tööeline elanikkond (vanusegrupp 19-64) on kasvanud samal perioodil 8,7%. Lisaks on tähelepanuväärne, et vanusegrupid 7-18 (tööturule sisenejad) ja 65+ (tööturult väljujad) on peaaegu võrdsed, mis lubab loota et tööeline elanikkond vallas ei ole langustrendis.

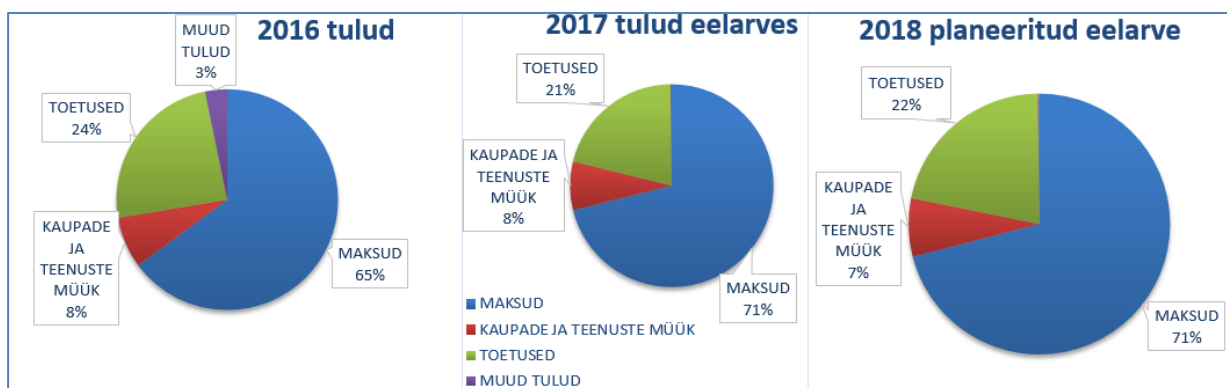
Tabel 2 Raasiku valla 2016-2018 aasta koondeelarve.

Koondeelarve	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16)
	eelarve täitmine	eeldatav eelarve täitmine	eelarve	muutus %
PÕHITEGEVUSE TULUD	5 953 843	6 770 458	7 206 790	6,4 (13,7)
Maksutulud	4 030 699	4 772 000	5 113 940	7 (18)
Tulud kaupade ja teenuste müügist	466 624	520 000	521 000	0 (11)
Saadavad toetused	1 431 227	1 465 458	1 558 850	6,4 (2,4)
Muud tegevustulud	25 293	13 000	13 000	0 (-49)
PÕHITEGEVUSE KULUD	4 846 576	5 499 982	5 937 416	8 (13,5)
Antavad toetused	276 874	325 541	311 652	-4 (18)
Muud tegevuskulud	4 569 701	5 174 441	5 625 764	9 (13)
PÕHITEGEVUSE TULEM	1 107 268	1 270 476	1 269 374	-0,1 (14,7)
INVESTSEERIMISTEGEVUS	-951 134	-2 422 665	-4 652 700	92 (155)
Põhivara soetus	-1 121 428	-2 699 061	-5 704 000	
Põhivara müük	175 277	1 200	11 200	
Saadav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks	84 936	290 096	1 068 000	
Osaluste soetus	-80 012			
Finantskulud	-9 906	-14 900	-27 900	
EELARVE TULEM (+ülejäak/- puudujääk)	-156 134	-1 152 189	-3 383 326	
FINANTSEERIMISTEGEVUS	-175 569	970 485	2 825 305	
Võlakohustuste võtmine	0	1 240 485	3 159 515	
Võlakohustuste täitmine	-175 569	-270 000	-334 210	
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS	-19 435	-181 704	-558 021	
Muu finantseerimine	-19 435	-181 704	-558 021	

2.4 Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, kaupade ja teenuste müügist laekuvatest tuludest, toetustest ning muudest tegevustuludest. Põhitegevuse tulude kogumaht 2018. aastaks on planeeritud summas 7 206 790 eurot ja see kasvab võrreldes 2017. aasta tuludega 6,4%. Käesoleva aasta tulude kasvuks on eelduslikult 13,7%, mis tugineb 2016 valla rahvaarvu läbi aegade suurimale kasvule ja rahvastiku struktuuri muutusele (vt joonis 2). 2018 aasta kogutulude kasvu oluliseks mõjutajaks on üksikisiku tulumaksu laekumiste 7%line kasvuprognos, mis on arvestatud tuginedes Rahandusministeeriumi suvisele majandusprognosile ja rahvastiku arvule eelarve koostamise ajal ning arvestatud on üksikisiku brutotuludelt omavalitsustele eraldatava tulumaksumäära kasvu 11,6%lt 11,84%le. Riigipoolsete toetuste osa on planeeritud tuginedes 2017. aasta eraldiste määradele, mida on korrigeeritud õpilaste arvu ja õpetajate palgakasvu silmas pidades. Riigipoolne kohalike teede korrashoiu rahastamise osa on arvestatud eelarvesse sama suur kui 2017. aasta eraldis, mis eelinfo kohaselt ongi 2018. aasta eraldise suuruseks. Arvestatud on ka vähesel määral sotsiaaltoetuste kasvuga. 2018 tulude eelarves ei ole arvestatud uute riigieelarveliste eraldistega, mis on lasteaiadõpetajate palgamotiveerimise ja tugispetsialistide toetus, kuna eelarve koostamise ajal puudub informatsioon nende toetussummade võimaliku suuruse kohta. Esialgne riigipoolne toetussumma eelarves on 6,4% suurem kui 2017. aasta toetussumma. Eelarvet korrigeeritakse Vabariigi Valitsuse poolt toetuste kinnitamisel.

Üldiselt on Raasiku valla tulude struktuur eelarves muutumatu ja suurima katteallika omavalitsuse kuludele moodustavad endiselt maksutulud.

Joonis 3 Raasiku valla põhitegevuse tulude struktuur 2016 reaalsete tulude ja 2017–2018 aasta eelarvesse planeeritud tulude näitel (allikas: Raasiku Vallavalitsus).

2.4.1 Maksutulud

Maksutulud moodustavad suurima osa KOV sissetulekutest. Maksude osakaal Raasiku valla põhitegevuse tuludest on ca 70%. 2016 aastal mõjutas maksutulu osakaalu kogutuludest Raven OÜ-st soojuse eraldamine ja enampakkumise korras mahamüümine, mille tõttu on nimetatud aasta muude tulude osakaal kogutuludes 3% ja maksutulude osakaal tavapärasest väiksem ehk 65%.

Kohalikku eelarvesse laekuvad maksud on:

- riiklikult ja ühtsetel alustel korjatavad maksud, mille hulka kuuluvad füüsilise isiku tegevustuludelt arvestatav maks⁵ ja maamaks kui omandimaks⁶;
- kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud maksud⁷.

Raasiku vallas ei ole kehtestatud kohalikke makse⁸. Seega põhitegevuse tuludes suurima osa moodustavad maksutulud koosnevad riiklikult kokku korjatavatest ja ümberjagatavatest maksudest, millest põhiosa (ca 97%) moodustab üksikisiku tulult laekuv maks (ÜIT)⁹.

Lisaks ÜIT-le on maksutuluna eelarves kindel koht, kuid suhteliselt väike osakaal (ca 3%) maamaksul. Maamaksu erisus on:

- maamaksu määra vahemikus 0-2,5 % maa maksustamishinnast saab kehtestada KOV ise;
- maamaksust laekuvad vahendid kantakse 100% KOVi eelarvesse.

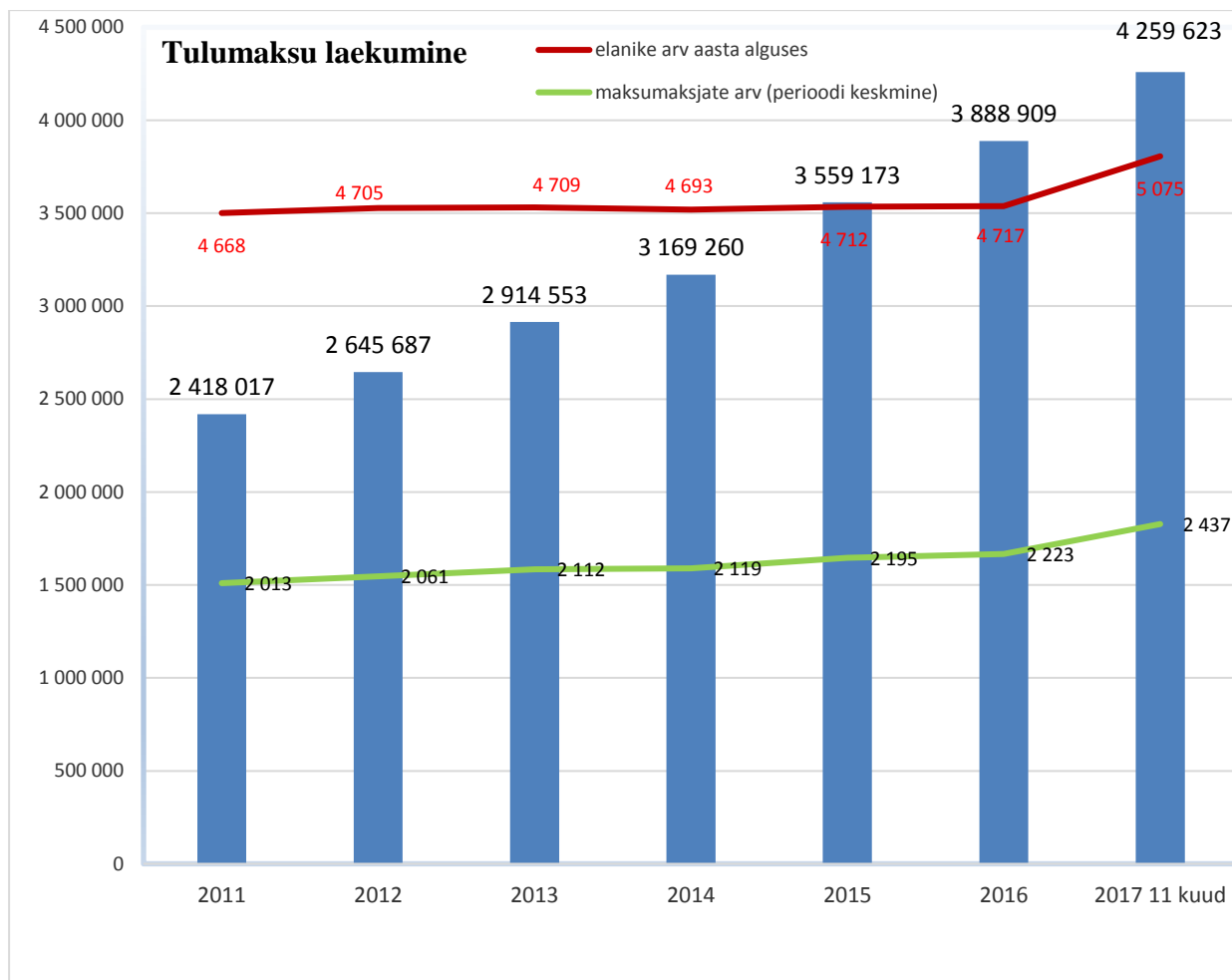
⁵ Reguleeritud tulumaksuseadusega <https://www.riigiteataja.ee/akt/119112010007?leiaKehtiv>

⁶ Reguleeritud maamaksuseadusega <https://www.riigiteataja.ee/akt/MaaMS>

⁷ Reguleeritud kohalike maksude seadusega <https://www.riigiteataja.ee/akt/958154?leiaKehtiv>

⁸ Kohalikud maksud on või on olnud: Isikumaks (kehtetu), kohalik tulumaks (kehtetu), müügist (kehtetu), paadimaks (kehtetu), reklaamimaks, teede ja tänavate sulgemise maks, mootorsõiduki maks, loomapidamise maks, lõbustusmaks, parkimistasu.

⁹ Maks arvutatakse brutotasult, ei ole seotud tulumaksumäära ja selle muutumisega

Joonis 4 Tulumaksulaekumised (ÜIT), elanike arv aasta alguses ja maksumaksjate aasta keskmine arv aastate lõikes (allikas: Raasiku Vallavalitsus).

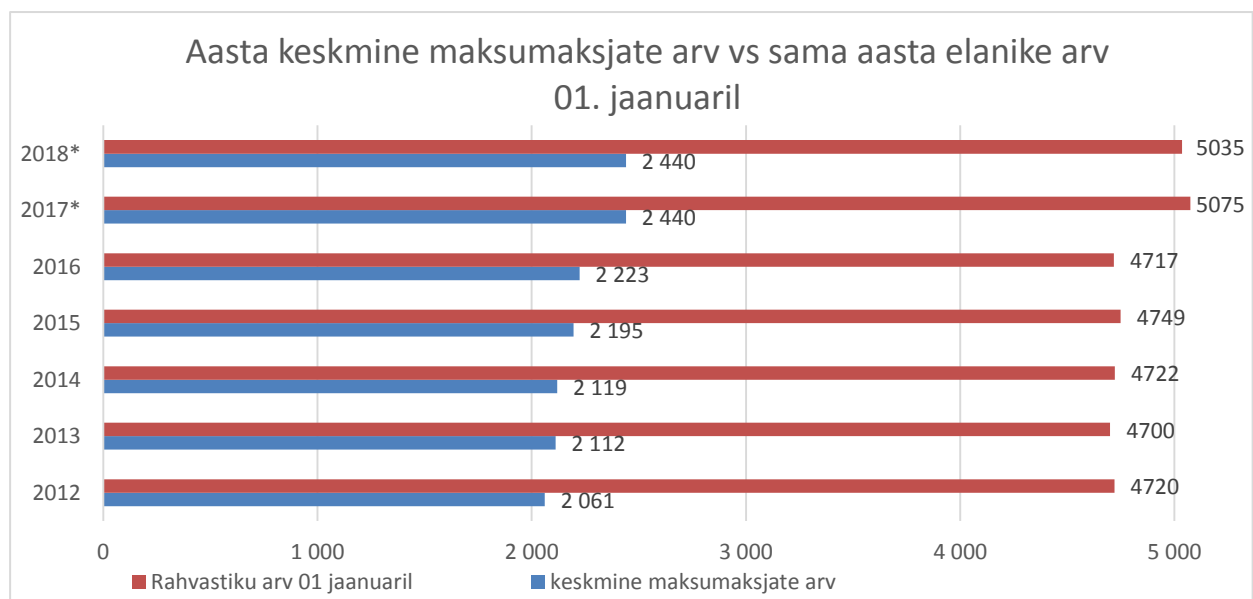
Alates 2011 aastast on valla tulumaksulaekumised pidevas kasvutrendis. Viimaste aastate suurim tulumaksulaekumise kasv tuleb tõenäoliselt käesoleval aastal, mis saab prognoosi kohaselt olema 19%. Kasvu mõjutajaks on eelkõige rahvaarvu suurim kasv vaadeldaval perioodil. 2016. aastal kasvas valla elanike arv 358 võrra, millist kasvu pole taasiseseisvumise ajal olnud.

ÜIT laekumise prognoosimisel on peamisteks muutujateks keskmine brutosissetulek ning maksumaksjate arv. Järgmises tabelis on toodud maksumaksjate aasta keskmine arv ning keskmine brutosissetulek maksumaksja kohta. Vaatamata elanike üldarvu stabiilsusele on maksumaksjate osakaal pidevalt suurenev (vt joonis 5). Tabelist 3 on näha, et ka brutosissetulek maksumaksja kohta on alates 2011 aastast pidevalt kasvav.

Tabel 3 Raasiku valla maksumaksjad (aasta keskmine) ja aasta keskmine brutosissetulek maksumaksja kohta.

aasta	maksumaksjad	muutus %	bruto- sissetulek	muutus %
2007	2133		797	
2008	2155	1,0	903	13,3
2009	2071	-3,9	857	-5,1
2010	2009	-3,0	822	-4,1
2011	2013	0,2	868	5,6
2012	2061	2,4	936	7,8
2013	2112	2,5	995	6,3
2014	2119	0,3	1064	6,9
2015	2195	3,6	1 136	6,8
2016	2223	1,3	1 196	5,3
2017 (9 kuud)	2437	9,6	1 251	4,6
2017 prognoos	2440	9,8	1 273	6,4
2018 prognoos	2440	0	1 339	5,2

(allikas: Rahandusministeerium)

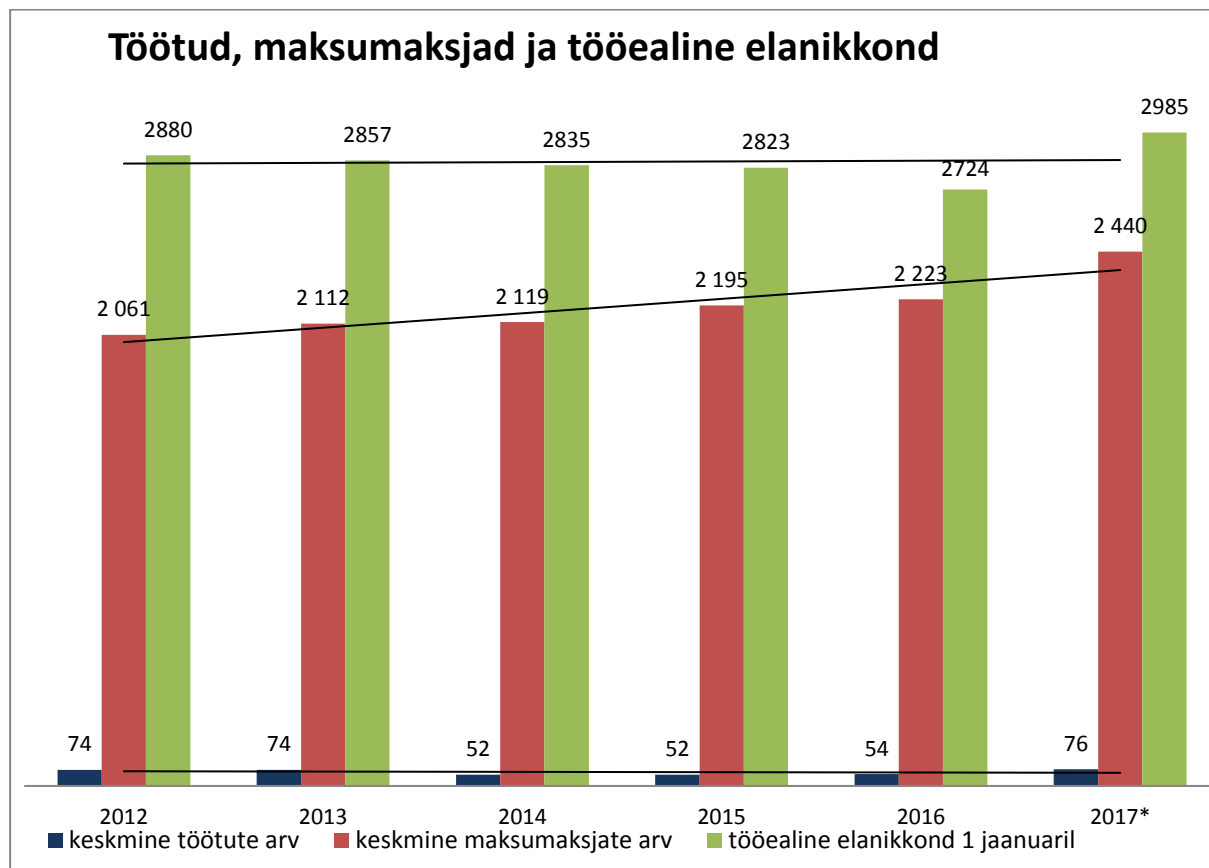

* prognoos, aluseks rahvastiku arv 23.11.2017

Joonis 5 Maksumaksjate ja elanike arv aastate lõikes (allikas: Raasiku Vallavalitsus).

2018. aastaks prognoositud maksumaksjate arvu aluseks on elanike arv 23. novembril 2017 (5030) ning eeldus, et maksumaksjate keskmine arv jääb samaks mis 2017 aastal.

Statistikaameti andmetel on Raasiku vallas 2017. aasta 31. oktoobri seisuga registreeritud 71 töötut, mis on 20 töötut võrra enam kui 2016. aasta samal ajal. Töötute kasvu mõjutajaks 2017 aastal on tööhõivereform, mille tulemusel andmed aastate lõikes pole üks-ühele võrreldavad.

Joonis 6 Aasta keskmised näitajad „töötud, maksumaksjad ja tööeline elanikkond (allikas: Statistikaamet, Rahandusministeerium, Raasiku Vallavalitsus).

Keskmine sissetulek (vt tabel 3, lk 13) Raasiku valla maksumaksjal 2017. aasta 9 kuu põhjal on **1251 eurot** kuus. Arvestades Rahandusministeeriumi poolt prognoositud keskmise palga nominaalkasvu 2017. aastaks (6,4%) ja 2018. aastaks (5,2%) saab eeldada, et 2018. aastal kujuneb keskmiseks kuusissetulekuks Raasiku valla maksumaksjal **1339 eurot** (so 2016 reaalne keskmine Raasiku valla maksumaksja brutosissetulek 1196 eurot + 6,4% + 5,2%).

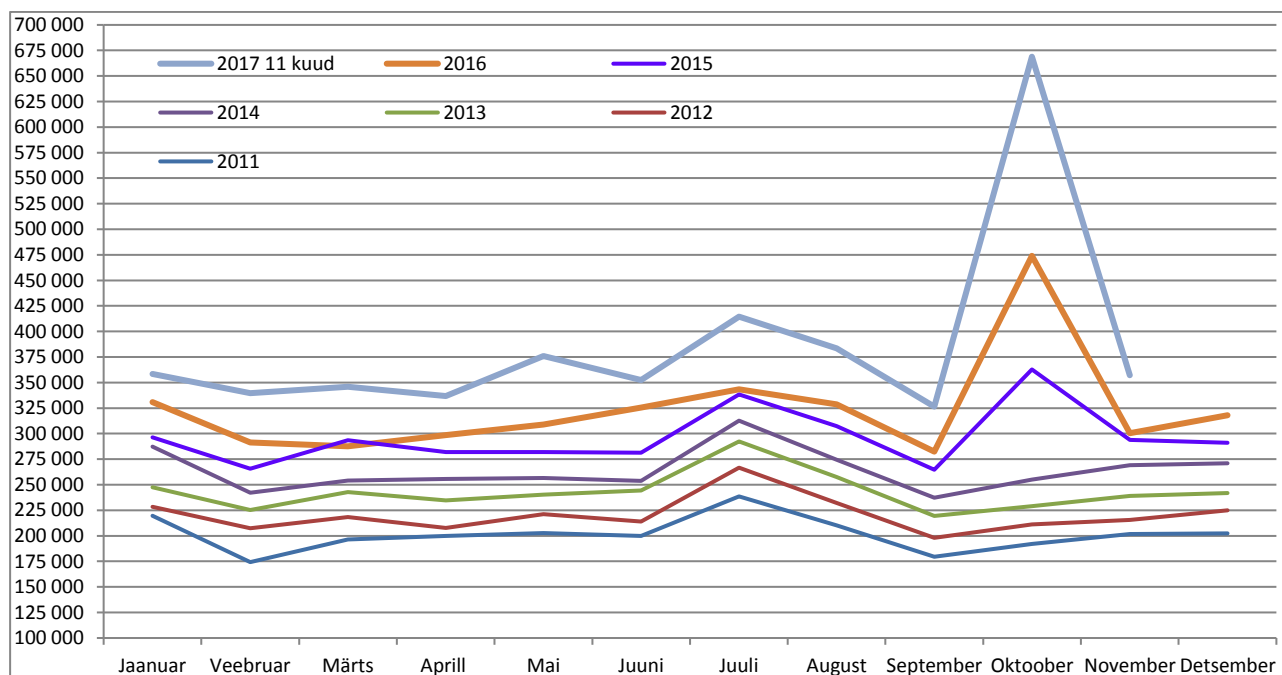
Omavalitsustele eraldatav üksikisiku tuludelt laekuva maksu % 2018. aastal on 11,84%. 2009 vähendati kohalikule omavalitsusele eraldatavat osa üksikisiku brutotuludelt 11,93%lt 11,4%le. Seoses kodualuse maa maksust vabastamisega 2013. aastal tõsteti ÜIT omavalitsusele laekuvat osa 0,17 protsendipunkti võrra ja 2014 veel 0,03 protsendipunkti võrra. Alates 01.01.2014 on

omavalitsusele laekuv ÜIT osa 11,6% üksikisiku brutotulult¹⁰ ja nii on see kuni aastani 2018, mil vastavalt Valitsuskoalitsiooni kokkuleppele suurendatakse KOVide tulubaasi tasandades kriisiaegset üksikisiku tulumaksu protsendi langust. Tulubaasi suurendamiseks on kavandatud üksikisiku brutotuludelt omavalitsustele eraldatava määrade kinnitamisega järgmiselt: 2018 aastal 11,84%; 2019 aastal 11,88%; 2020 aastal 11,91%.

Eeltoodut arvestades saab prognoosida 2018. aastaks üksikisiku brutotuludelt laekuvaks maksutuluks **ca 4,64 mln eurot** (2440 maksumaksjat x 1339 eur x 12 kuud x 11,84%), mis on võrreldes 2017. aastaks planeeritud brutotuludelt laekuvast tulumaksust 7,3% enam.

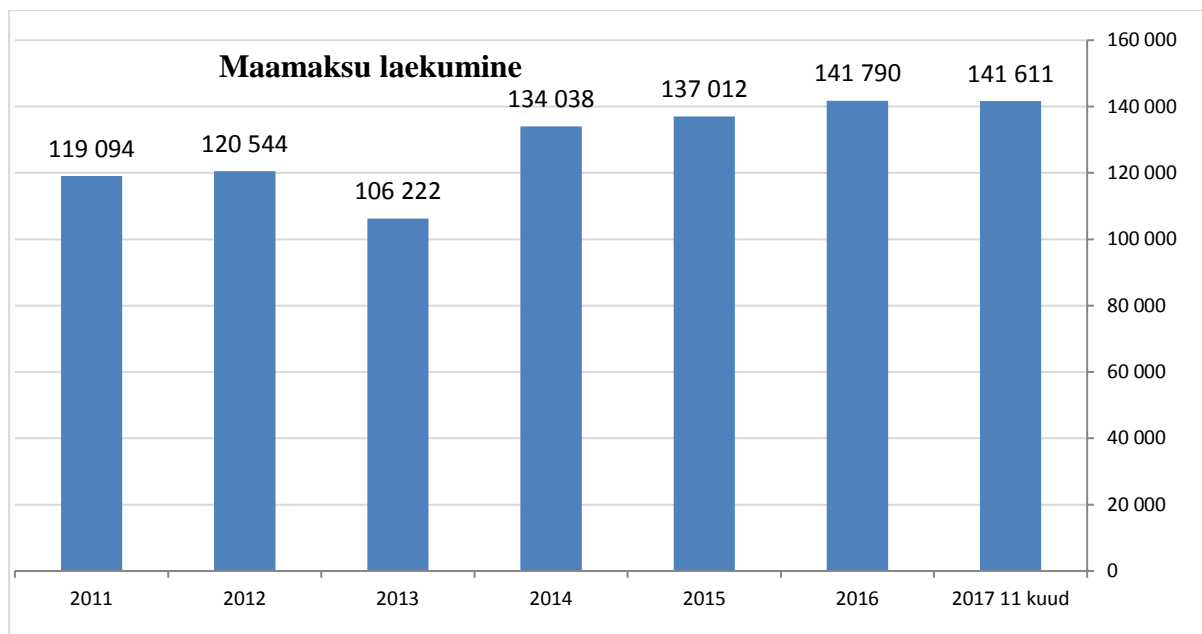
Võttes aluseks, et 2015 aastal muutis tavapäraselt maksulaekumist kord aastas deklareerivatava tulu maksetähtaeg vallale laekuvat tulu ca 100 000 eurot, 2016 aastal ca 200 000 eurot ja 2017 aastal ca 300 000 eurot (vt joonis 7), on korrigeeritud 2018 aastaks arvestatud üksikisiku brutotuludelt laekuvat tulumaksu 327 000 euro võrra suuremaks. Sellega arvestades on tulumaksutulu eelarvesse planeeritud kogusummas ca 4,97 mln eurot.

Maksutulude ülevaade aastate lõikes:

Joonis 7 Tulumaksulaekumine kuude lõikes aastatel 2011 - 2017 (allikas: Raasiku Vallavalitsus).

¹⁰ Tulumaksuseadus § 5 <https://www.riigiteataja.ee/akt/119112010007>

Joonis 8 Raasiku valla maamaksu laekumine aastatel 2011 – 2017 (*allikas: Raasiku Vallavalitsus*).

2018. aasta eelarvesse on tulud maksudest planeeritud 5 113 940 eurot, mis võrreldes 2017. aasta eeldatavate maksutuludega (4 772 000) on 7,2% suurem. Tulud maksudest moodustavad 2018. aasta põhitegevuse tulude eelarvest 71%, mis on ka 2017. aasta maksutulude osakaal kogu põhitegevuse tuludest (vt joonis 3, lk 10).

2.4.2 Tulud kaupade ja teenuste müügist

Sellel kirjel kajastuvad tulud riigilõivudelt, haridus- ja kultuuriasutuste tulud, üldvalitsemise tulud, üüritulud ning muud kaupade ja teenuste müügitulud.

Tabel 4 Kaupade ja teenuste müük aastatel 2014-2018.

Nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	tegelik	eelarve	eelarve	
Riigilõivutulud	8 668	10 694	9 957	20 000	13 000	-35 (100,9)
Haridustulud	295 703	313 412	323 846	380 000	400 000	5,3 (17,3)
Kultuuritulud	34 806	37 219	39 127	40 000	3 000	-92,5 (2,2)
Üüri- ja renditulud	64 288	57 569	79 748	60 000	100 000	66,7 (-24,8)
Muu kaupade ja teenuste müük	22 239	36 548	13 946	20 000	5 000	-75 (43,4)
KOKKU	425 704	455 442	466 624	520 000	521 000	0,2 (11,4)

2018. aasta eelarvesse on tulud kaupade ja teenuste müügist planeeritud 521 000 eurot, mis on 2017. aastaks planeerituga võrreldes 1 000 eurot ehk ainult 0,2% rohkem. Olematu kasv on planeeritud tuginedes käesoleva aasta 11 kuu tulude eelarve reaalsele täitumisele (on 82% aga norm on 92%).

Kaupade ja teenuste müügi iga tulurea planeerimisel on arvesse võetud jooksva aasta reaalseid laekumisi ning planeeritud müüdavate toodete/teenuste hinnamuutusi. Kuna 2017 aastasse planeeritud 100%line riigilõivutulu kasv (rakendus projekteerimistingimuste riigilõiv) ei osutu reaalseks, siis 2018 aastaks on planeeritud see tulurida 35% väiksemaks. Samuti on vähenemisega planeeritud „Kultuuritulud“, kuid selle põhjuseks on 2017 aastal toimunud huvihariduse liigitamine hariduse alla. Haridustulude prognoosimisel on arvestatud haridusteenuse osutamise kallinemisega ning lasteaia kohamaksude muutusega. Üüri- ja renditulud on planeeritud kasvuga tulenevalt jooksva aasta laekumistest. Muude tulude laekumine on ette planeerimatu ja omab väga väikest osatähtsust kaupade ja teenuste kogumüügitulu prognoosimisel.

2.4.3 Saadavad toetused

Toetused põhitegevuse tuludes jagunevad sihtotstarbelisteks toetusteks jooksvateks kuludeks ning mittesihtotstarbelisteks toetusteks (tasandusfond). Kuna toetuste suurused selguvad lõplikult alles pärast riigieelarve kinnitamist, siis hetkel on toetuste suuruse planeerimisel lähtutud 2017. aasta tasemest ning asjaoludest, mis võivad mõjutada toetuse arvestuse aluseid (õpilaste arvu kasv valla koolides, õpetajate palgakasv ja uued toetused sotsiaalvaldkonnas).

Tabel 5 Toetuste võrdlus aastatel 2014-2018

Nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	eelarve	eelarve	eelarve	
Sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks	92 786	85 766	231 883	58 917	550	-99 (-74,6)
Mittesihtotstarbelised toetused	848 854	1 080 757	1 199 344	1 406 541	1 558 300	10,8 (17,3)
KOKKU	941 640	1 166 523	1 431 227	1 465 458	1 558 850	6,4 (2,4)

2018. aasta eelarvesse on planeeritud toetuseid kokku 1 558 850 eurot, mis võrreldes 2017. aasta korrigeeritud eelarvega (1 465 458) on 93 392 eurot ehk 6,4% rohkem. Riigieelarve vahendid on planeeritud 2018. aasta eelarvesse arvestuslikult ja need korrigeeritakse pärast riigieelarve kinnitamist ning reaalse toetusnumbrite fikseerimist erinevate asjaomaste ministriumide poolt.

Esialgse prognoosi kohaselt moodustab tulu toetustest põhitegevuse tulude eelarves 22% kogutuludest, mis on ka 2017 aasta toetuste osa põhitegevuse tuludes (vt joonis 3, lk 10).

2.4.4 Muud tegevustulud

Muude tegevustulude all kajastuvad vee erikasutuse- ja maavarade kaevandamise tasu, samuti saastetasud, tagastamisele mittekuuluvad tagatistasud ning muud mitmesugused eespool nimetatud tulud.

Tabel 6 Muude tulude võrdlus aastatel 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	eelarve	eelarve	
Loodusressursside kasutamine: vesi	3 575	4 938	6 000	6 000	
Saastetasud: jäätmed	282	757	-	1 000	
Muud tulud	5 505	19 598	7 000	6 000	
KOKKU	9 362	25 293	13 000	13 000	0/-48,6

Muid tulusid on 2018. aasta eelarvesse planeeritud kokku 13 000 eurot, mis on sama mis 2017. aasta oodatav tulu sellel tulueelarve real. Tulu prognoosimisel on tuginetud 2017 aasta laekumistele. Kuna muude tulude kogusumma kogutuludest moodustab vaid 0,2%, siis laekumishälbe mõju eelarvele on väga väike.

Kogu eelnevaga arvestades on planeeritud Raasiku valla 2018. aasta põhitegevuse tulude eelarveosa kokku 7 206 790 eurot, mis võrreldes 2017. aasta põhitegevuse korrigeeritud tulude eelarveosaga on 436 332 eurot ehk ca 6,4% suurem.

Teades maksutulude ja toetuste sisu, saab öelda, et KOV on oma tulude osas tihedalt seotud riigi tahtega, sest vähem kui 10% põhitegevuse tuludest on seotud KOVi enda tegevusega.

Ülejäänud tulud eraldatakse (jagatakse ümber) riigieelarvest ja lähiajalugu on toonud ridamisi näiteid KOV finantsautonoomia puudumisest¹¹.

2.5 Põhitegevuse kulud

2018. aasta põhitegevuse kulude eelarveosa kokku on planeeritud summas 5 937 416 eurot. Võrreldes 2017. aasta põhitegevuse täpsustatud kulueelarvega (5 499 982) on kulude eelarve suurenenud 437 434 euro võrra ehk ca 8%.

Põhitegevuse kulude eelarveosas jaotatakse kulud majandusliku sisu järgi vähemalt järgmisteks liikideks: antavad toetused ja muud tegevuskulud¹².

Kõik kulud liigitatakse veel omakorda tegevusalade ja allüksuste kaupa.

Riigieelarveliste vahendite arvelt tehtavad kulud on planeeritud 2018. aasta kulude eelarvesse esialgse arvestuse alusel ja need täpsustatakse pärast riigieelarve kinnitamist ja rahandusministeeriumipoolset vahendite jaotamist omavalitsuste vahel.

2.5.1 Antavad toetused

Antavad toetused jagunevad: sotsiaaltoetused, sihtotstarbelised toetused jooksvateks kuludeks ning mittesihtotstarbelised toetused.

Tabel 7 Toetuste võrdlus aastatel 2014-2018.

Nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	tegelik	eelarve	eelarve	
Sotsiaaltoetused	107 020	104 460	93 688	105 066	107 600	2,4 (12,2)
Sihtotstarbelised toetused	137 369	125 141	31 101	38 297	10 000	-73,9 (23,1)
Mittesihtotstarbelised toetused		24 412	152 085	182 178	194 052	6,5 (19,8)
KOKKU	244 389	254 013	276 874	325 541	311 652	-4,3 (17,6)

¹¹ 2009 muudeti füüsilise isiku tuludelt laekuvat osa 11,93%-lt 11,4%-le; 2013 vabastati maamaksust nn kodualune maa ja kompenseeriti seda ÜIT osa suurendamisega. Paraku on tegemist olemuslikult erinevate maksudega – maamaks on stabiilne sissetulek KOV eelarvesse ja ei sõltu majanduslikust olukorrast, ÜIT on otseses sõltuvuses majandusliku olukorraga.

¹² KOFJS § 8 (1)

Sotsiaaltoetusteks on 2018 aastaks arvestatud vahendeid summas 107 600 eurot, mis on 2 534 eurot ehk 2,4% rohkem kui 2017. aasta eelarves. Kasvu aluseks on matusetootuse suurenemine, mis alates 2018 aastast on riigipoolt toetatav toetus. Riigilt saadaolevate eraldiste summad on arvestatud 2017. aasta tasemel ja/või kinnitamata 2018 eraldiste alusel ning need täpsustatakse lisaelarvega peale seda kui Vabariigi Valitsus on vastavad eraldised kinnitanud.

Sihtotstarbeliste toetuste alla on planeeritud Hajaasustuse toetusprogrammi vahendid, millele lisanduvad 2017 aasta toetuslepingute välja maksmata osad ning riigipoolne toetussumma. Aasta kestel lisanduvad sellele reale ka valla laste spordi- ja huvilaagrites osalemise toetused, mille tarvis vahendid eraldatakse vajadusel reservfondist.

Mittesihtotstarbelistes toetustes kajastuvad vahendid liikmemaksude tasumiseks (vt tabel 8) ning valla territooriumil tegutsevate MTÜ-de ning külaseltside toetamiseks.

Tabel 8 Eelarvesse planeeritud liikmemaksud.

Eesti Maaomavalitsuste Liit	5 531*
Eesti Raamatupidajate Kogu	48*
Harjumaa Omavalitsuste Liit MTÜ	11 583
MTÜ Harjumaa Ühisteenuste Keskus	2 944*
MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus	3 196*
MTÜ Ida-Harju Koostöökoda	3 893*
KOKKU	27 195

Kuna enamus liikmemaksude (tabelis * mäkkega) kohta puudub info 2018 määra kohta, siis on eelarvesse sisse planeeritud väike reserv (kokku planeeritud liikmemaksude tasumiseks 30 000).

Toetusteks on planeeritud 2018. aasta eelarves kokku 311 652 eurot. Võrreldes 2017. aastaga (325 541) on toetused vähenenud 13 889 eurot ehk 4,3%. Märgitud vähenemine on vaid esialgne, sest mitmeid toetuseid määratakse nende taotlemisel reservfondist. Samuti on planeeritud sotsiaaltoetuste vahendid eelarves esialgsed, mis korrigeeritakse peale riigipoolsete eraldiste kinnitamist.

2.5.2 Muud tegevuskulud

Muud tegevuskulud jagunevad personali-, majandamis- ja muudeks kuludeks.

Tabel 9 Muude tegevuskulude võrdlus aastatel 2014-2018.

Nimetus	2014	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	tegelik	eelarve	eelarve	
Personalikulud	2 458 065	2 677 425	2 841 074	3 223 630	3 722 241	15,5 (13,5)
Majandamiskulud	1 509 677	1 603 791	1 726 318	1 918 446	1 863 123	-2,9 (11,1)
Muud kulud	19 064	3 998	2 310	32 365	40 400	
KOKKU	3 986 806	4 285 214	4 569 702	5 174 441	5 625 764	8,7 (13,2)

Personalikulud on 2018. aasta eelarves kokku 3 722 241 eurot, mis võrreldes 2017. aasta korrigeeritud eelarvega (3 223 630) on suurenenud 498 611 euro võrra ehk 15,5%. Personalikulude suurenemine on tingitud eelkõige olemasoleva palgasüsteemi korrastamisest, mille vajadus tekkis riigipoolsest suunitlusest lasteaiaõpetajate palkade määramisel. Lisaks mõjutab personalikulude kasvu ka kooliõpetajate palgakasv, milleks vahendid eraldatakse riigieelarvest.

Raasiku vallavalitsus on korrastanud olemasolevat palgasüsteemi arvestades:

- miinimumpalga määra 500 eur
- riigi poolt etteantud suunitlust lasteaiaõpetajate palkade määramiseks nii, et need moodustaksid 2018 aastal vähemalt 85% kooliõpetajate alampalgast
- vastava ametikoha tööülesandeid ja nõudeid
- vastava ametikoha mediaanpalka Tallinnas ja Harjumaal.

Ametikohtade hindamisel ja mediaanpalga leidmisel on kasutatud Fontes palgakonsultatsioonid OÜ koostatud ja avalikult kättesaadavat uuringut „Riigi ametiasutuste ja hallatavate riigiasutuste 2016 palgauuring“¹³

Kuna uue palgasüsteemi loomisel ei olnud avalikult kättesaadav vastav uuring 2017 aasta kohta, siis on kasutatud 2016 aasta uuringu tulemusi. Ametikohtade tööperedesse määramisele ja hindamisele aitas kaasa konsultant ettevõttest Tark ja Palk OÜ.

¹³ <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigi-personalipoliitika/personali-ja-palgastatistika>

Uute palgamäärade määramisel on arvestatud võimaluste piires ametikohtade hindamistulemust ning 2016 aasta mediaanpalka. Tulemuseks on Raasiku valla allasutuste keskmine palgakasv 11,9%.

Otsust palkade tõstmiseks rohkem vahendeid suunata toetab Fontese värske palgauuring, mille kohaselt on Eestis makstavad palgad läbi aegade kõrgeimad. Samuti on nii vallavalitsuses kui ka allasutustes luhtunud mitmed töötajate otsingud ja paljud töökohad on täitmata juba pikemat aega. Ka vallavalitsuse palkade korrigeerimiseks on eelarvesse planeeritud vahendeid, palkade tõstmiseks keskmiselt 6,7%. Lisaks on vallavalitsuse personalikulud suurendatud ühe loodava ametikoha palgakulude katteks. Vallavalitsuse uus struktuur on käesoleva seletuskirja Lisas 1.

Palgakasvuga aitab toime tulla 2018 aastal toetusfondi lisanduvad eraldised lasteaiaõpetajate palgakasvu motiveerimise ja tugiteenuste kulude katteks, mis kuni 2017 aastani on olnud täies ulatuses omavalitsuse kanda. Nimetatud vahenditega pole tuludes arvestatud, kuid nende selgumisel ja Vabariigi Valitsuse poolt kinnitamisel, korrigeerime lisaeelarvega valla tulubaasi, mille tulemusel suurenevad likviidsed vahendid, mis omakorda võimaldab toime tulla kavandatud investeeringute ülekuludega.

Raasiku Vallavalitsuse hallatavate asutuste koosseisud 2018 aasta alguses ei muutu ja need kinnitatakse 2018 aastaks peale eelarve vastuvõtmist. Koosseisude muudatused on planeeritud 2018 juunis - juulis, seoses Aruküla Põhikooli laienemisega 2018/2019 õppeaastast. Koosseisude muutmisega kaasnev personalikulude muutus tehakse lisaeelarvega.

Majanduskulud on 2018. aasta eelarvesse planeeritud kogusummas 1 863 123 eurot, mis võrreldes 2017. aasta korrigeeritud eelarvega (1 918 446) on vähenenud 55 323 eurot ca 3%. Kuna 2017. aasta majandamiskulusid mõjutasid valimised ning Raasiku Põhikooli ja Raamatukogu laienemine, siis võib järeldada, et vähenemine on tingitud nimetatud tegevuste ühekordsete kulude ära langemisest.

Muude kulude eelarvereele on planeeritud reservfond ja riigilõivukulud.

2018. aasta personalikulud enne riigivahendite arvelt makstavate õpetajate palkade korrigeerimist, moodustavad kogu põhitegevuse kuludest 62,7% (2017: 58,6%); majandamiskulud 31,4% (2017: 34,9%); eraldised 5,2% (2017: 5,9%) ja muud kulud 0,7% (2017: 0,6%).

Põhitegevuse kulude eelarvest 2018. aastal moodustavad üldised valitsussektori kulud 11,4% (2017:11,7%); avaliku korra ja julgeoleku kulud 0,2% (2017: 0,2%); majanduse kulud (so

maakorraldus, valla teed-tänavad ja väljarenditud mitteeluhooned) 3,4% (2017: 3,5%); keskkonnakaitse kulud (so avalike alade kord) 1,5% (2017: 1,4%); elamu- ja kommunaalmajanduse kulud 1,9% (2017: 2,7%); vaba aeg, kultuur ja religioon 8,3% (2017: 8%); haridus 69,8% (2017: 68,8%); sotsiaalne kaitse 3,5% (2017: 3,6%).

Kuna kogukulude oluliseks mõjutajaks on personalikulud, siis valdkonnad, milles palgakulu ei ole, on osakaal kogukuludes väiksem. Hariduskulude ja sotsiaalse kaitse osakaalud täpsustuvad peale riigipoolse rahastamise selgumist.

3. Kulude jaotus tegevusalade järgi

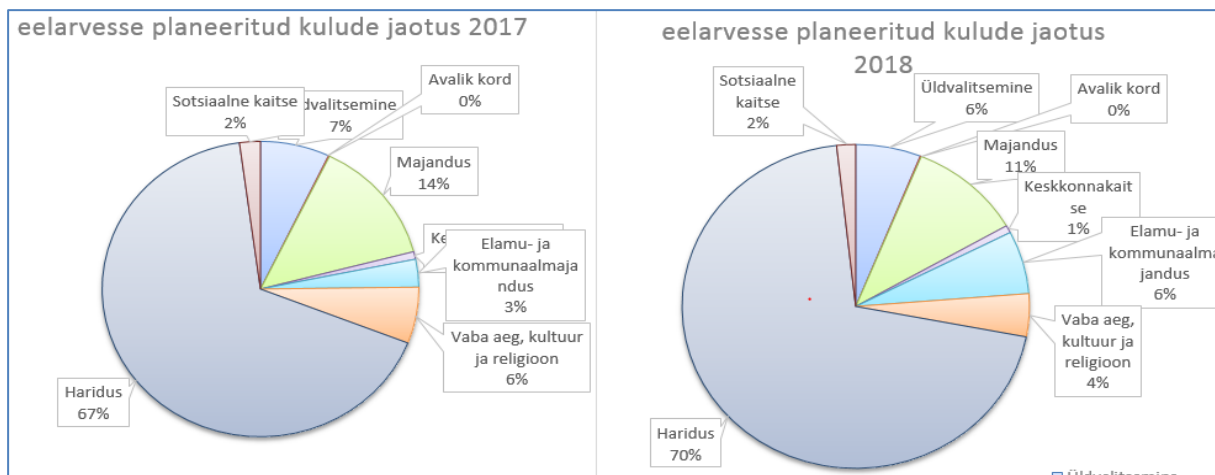
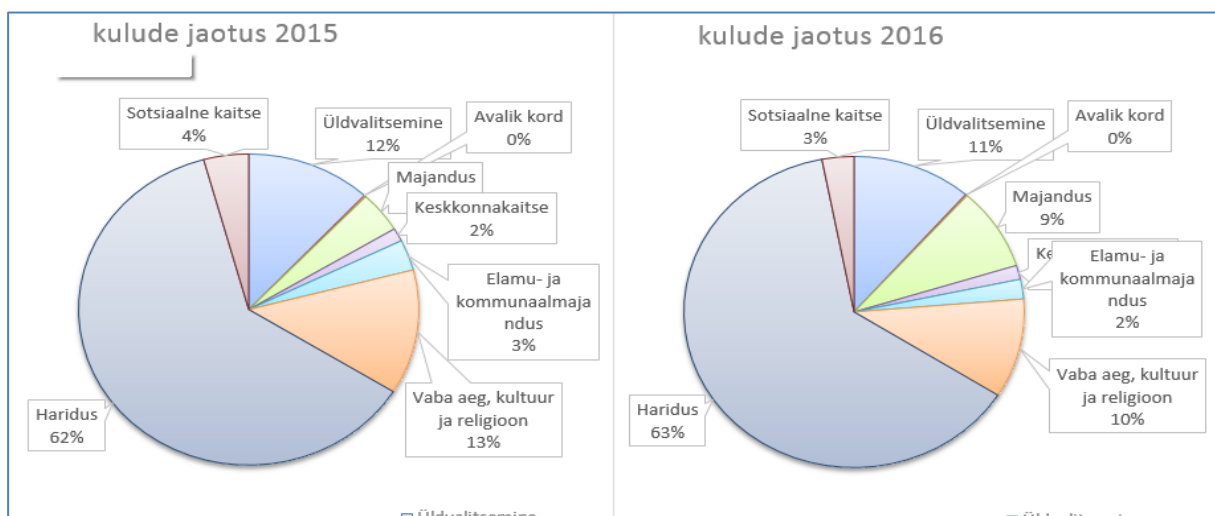
Raasiku valla 2018. aasta põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud jagunevad alljärgnevate tegevusalade järgi:

- Üldvalitsemine (vallavolikogu, vallavalitsus, reservfond, liikmemaksud)
- Avalik kord (päästeteenused, muu avalik kord)
- Majandus (maakorraldus, maanteetransport, üldmajanduslikud arendusprojektid, väljarenditud mitteelupinnad)
- Keskkonnakaitse (jäätmekäitlus, avalike alade puhastus)
- Elamu- ja kommunaalmajandus (veevarustus, tänavavalgustus, elamu- ja kommunaalmajandus sh elamispinnad, hulkuvate loomadega seotud tegevus, kalmistu)
- Vabaaeg, kultuur, religioon (noorsootöö, perekeskus, vabaaja- ja spordiüritused, raamatukogud, rahvamajad, ajalehe toimetamine, religiooniga seotud toetused, seltsitegevuse toetamine, MTÜ-de toetamine)
- Haridus (koolid, lasteaiad, huvikool, koolitransport, koolitoit, õpilasüritused, teistelt omavalitsustelt ostetav lasteaia- ja koolitusteenus, muu haridus ja selle haldus)
- Sotsiaalne kaitse (puuetega ja eakate inimeste sotsiaalne kaitse, hooldekeskused, perede ja laste sotsiaalne kaitse, töötute sotsiaalne kaitse, sotsiaalse kaitse haldus).

Tabel 10 Kogukulude (sh põhivara soetus, antav sihtfinantseerimine, osaluste soetus ja finantskulud) võrdlus tegevusalade järgi aastatel 2015-2018.

Nimetus	2015 tegelik	2016 tegelik	2017 eelarve	2018 eelarve
Üldvalitsemine	582 297	690 155	667 219	706 234
Avalik kord	8 500	9 501	10 495	11 600

Majandus	208 856	522 022	1 295 922	1 227 705
Keskonnakaitse	67 404	88 445	78 266	87 000
Elamu- ja kommunaalmajandus	156 169	124 022	286 815	730 464 ¹⁴
Vaba aeg, kultuur ja religioon	634 147	624 458	580 577 ¹⁵	498 990
Haridus	3 029 443	3 815 558	6 310 070 ¹⁶	8 173 875 ¹⁷
Sotsiaalne kaitse	209 161	183 862	200 383	205 548
KOKKU	4 895 977	6 058 022	9 429 747	11 641 416

Joonis 9 Kuluproportsioonid (põhitegevuskulud, investeerimiskulud, finantskulud) tegevusalade lõikes kogukuludes (Allikas: Raasiku Vallavalitsus).

¹⁴ Kulude kasvu mõjutab KIK toetusega rajatava tänavavalgustuse rekonstrueerimise kulud (2018 esitatakse toetustaotlus)

¹⁵ Vastavalt Raamatupidamise Üldeeskirjale kajastatakse alates 2017. aastast juhendatud huvihariduse omandamine (sh huvikoolid) hariduskulude all. Sellest tulenevalt selle tegevusala eelarve vähenemine.

¹⁶ Kulude kasvu mõjutab Aruküla Huvikooli Pääsulind eelarve planeerimine hariduse tegevusvaldkonnas ja Raasiku PK rek ja juurdeehitus.

¹⁷ Kulude kasvu mõjutavad Raasiku Põhikooli Spordihoone ja Aruküla Põhikooli laiendamise ehitused ja Aruküla Mõisa katusevahetus

Omavalitsuste üheks suuremaks seadusest tulevaks kuluartikliks on haridusega seonduvad kulud. Hariduskulude osakaal eelarves iseloomustab kindlasti omavalitsuse elujõudu. Mida suurem see kulu on, seda suurem on võimalus ilma süvenemata väita, et omavalitsus on jätkusuutlik ja elujõuline. Hariduskulude osakaalu vähenemisel tõusevad reeglina sotsiaalsele kaitsesele suunatud vahendite hulk, mis annab indikatsiooni omavalitsuse elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse vähenemisest (vananemine, töökohtade nappus jms). Raasiku valla eelarves kulude jaotuse osakaalud on näha ülal olevalt jooniselt (vt joonis 9), millelt on näha viimaste aastate hariduskulude kasvu (mõjutajaks 2017-2018 investeringud). Kasvanud on ka majandus mida mõjutavad kulud valla teedesse ja tänavatesse.

Sarnaselt rahavastiku olukorra stabiilsusele nii üldarvu kui ka vanuselise grupijaotuse osas, on täheldatav stabiilsus ka eelarves vastavatele tegevusaladele suunatavate vahendite jaotuse osas.

3.1 Üldvalitsemise kulud

Põhitegevuse kuludes üldvalitsemise kulud on 2018. aasta eelarves 676 234 eurot, võrreldes 2017. aastaga on kasv 35 376 eurot ehk 5,5%.

Tabel 11 Üldvalitsemise kulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Volikogu	27 270	36 301	54 004	36 474	-32,5(48,8)
Valitsus	491 418	502 817	530 232	569 760	7,5 (5,5)
Reservfond	0	0	31 623	40 000	
Muud valitsussektori teenused	26 198	40 673	25 000	30 000	20 (-38,5)
KOKKU	544 886	579 791	640 859	676 234	5,5 (10,5)

Vallavolikogu kulud on 2018. aastal tavapärased st ei sisalda ühekordseid kulusid, mis on 2017 eelarves (kodanikukampania ja kohalike omavalitsuste valimistega seotud kulud).

Vallavalitsuse kulud suurenevad 7,5% seoses planeeritud personalikulude kasvuga.

Muude valitsussektori teenuste all kajastuvad liikmemaksud Eesti Maaomavalitsuste Liidule, Harjumaa Omavalitsuste Liidule, MTÜ Ühistranspordikeskusele jt (vt tabel 8, lk 20). Eelarvesuurenemine on planeeritud seose liikmemaksude kasvuga.

3.2 Avalik kord

Siin kajastatakse kulud mis tehakse seoses avaliku korra ja vabatahtliku päästeteenuse tagamiseks valla territooriumil.

Tabel 12 Avaliku korra kulude eelarve 2015--2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Päästeteenused	8 500	8 902	9 000	10 200	13,3 (1,1)
Muu avalik kord		599	1 495	1 400	-6,4 (150)
KOKKU	8 500	9 501	10 495	11 600	10,5 (10,5)

Selles valdkonnas on planeeritud kulu MTÜ Raasiku Tuletõrjeühingu toetamiseks, mis on eelneva aastaga võrreldes väikese kasvuga. 2016 aastal lisandusid rongijaamadesse rajatud pargi-reisi parklate valvekaamerate kulud.

3.3 Majandus

Majanduse tunnuse all on kulud põllumajandusele, maakorraldusele, valla teede ja tänavate korrashoiule ning 2016. aastast väljarenditud mitteiluruumide majandamisega seotud kulud. 2018. aasta eelarvesse on planeeritud nende tarvis kulusid 201 705 eurot. Käesolevast aastast on eelarvesse lisatud vahendid valla uue arengukava ja üldplaneeringu kulude katteks.

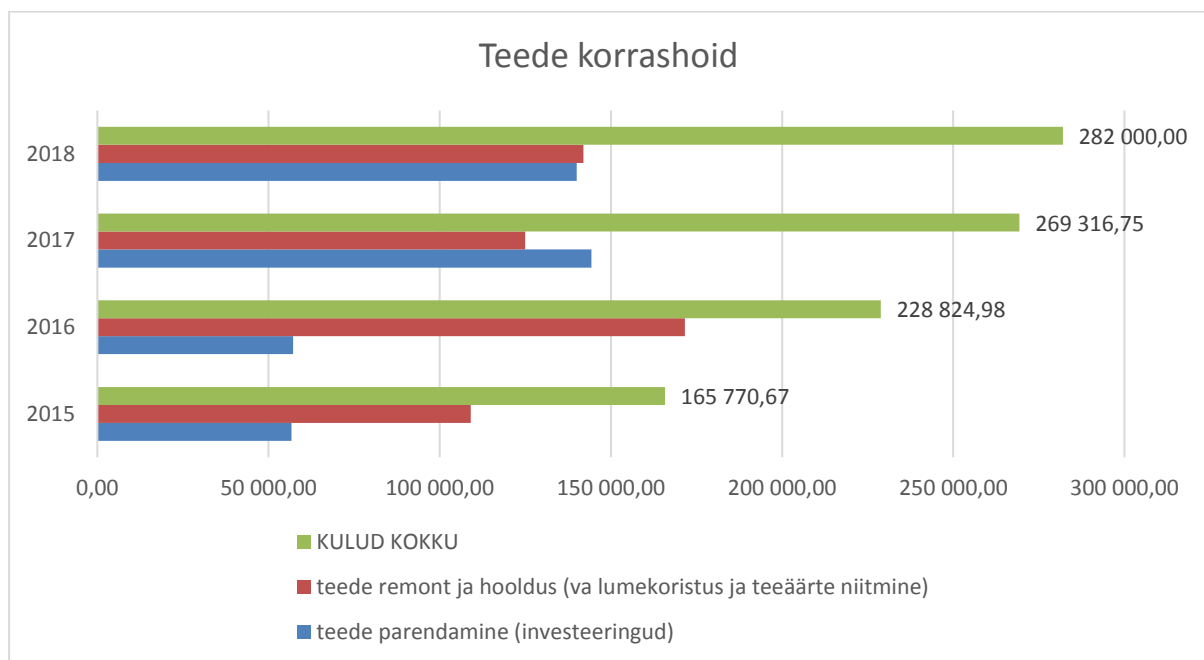
Tabel 13 Majanduse kulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Põllumajandus/maakorraldus	3 639	2 102	3 000	2 500	-27,7%
Muu energia ja soojamajandus		41 735			
Valla teede ja tänavate korrashoid	140 112	263 821	140 679	142 000	0,1 (-46,7)
Üldmajanduslikud arendus- projektid (üldplaneering, arengukava)			25 000	31 205	24,82
Muu majandus (rendipinnad)			26 000	26 000	
KOKKU	143 751	307 658	194 679	201 705	3,6 (-36,7)

Põllumajanduse all kajastatakse maakorralduseks tehtavaid kulusid. 2018. aastaks planeeritud vähenemine on 2017 tegelike kulude alusel hinnatav vajadus järgmiseks aastaks.

Valla teede ja tänavate korrashoiuks on 2018. aastaks planeeritud koos teede parendamise ehk kapitaalremondi tarvis planeeritavate vahenditega 282 000 eurot (vt joonis 10). Kapitaalremondi vahendid (140 000) on investeerimistegevuse eelarveosas.

Alates 2017 aastast ei sisalda teede ja tänavate korrashoiu eelarverida lumekoristuskulusid. Need kajastatakse eelarvereval *avalike alade puhastus* (vt tabel 15).

Joonis 10 Teede korrashoiukulud 2015-2016 ja planeeritud vahendid 2017-2018 (sh investeerinutena tehtud kulud ja planeeritud vahendid (*allikas: Raasiku Vallavalitsus*).

Teedele planeeritud vahendeid kasutatakse vastavalt 2018 teede remondikavale (vt tabel 14), mis enne kinnitamist täpsustub volikogu komisjonis.

Tabel 14 Esialgne teede remondikava 2018

2018 eelarve (sh investeeringutes kajastatud kapitaalremondi vahendid)		282 000	eur
Suvine teehooldus (Seiker Teed OÜ aprill - oktoober)		69 384	eur
Teede remondi reserv:		5 616	eur
Teede remont vastavalt all olevale remondikavale:		207 000	eur
Tee nimi / asukoht	Remondi kirjeldus	maksumus	hinnanguline maht m2
Aruküla			
Harju tn	Teealuse väljakaeve, killustikalus ja 2x pindamine	18 000,00	1 000
Talve tee	Tee remont (aukude täitmine)	5 000,00	500
Lamassaare tee	Kruusa pealevedu, koht parandus, tolmutõrje perrooni ulatuses	6 000,00	2 400
Vallamaja tagune kõnnitee	projekteerimine	2 000,00	180
Järsi küla			
Järsi tee	Kruusa pealevedu, koht parandus, tee katmine freesasfaldiga ja 2x pindamine, kraavid	70 000,00	10 000
Järsi Uudismaa tee	Kruusa pealevedu, koht parandus	2 000,00	1 300
Raasiku			
Raudtee tn	Kraavitamine, truup, teeäärte väljavedu, kruusa pealevedu	6 000,00	1 100
Vana-Postijaama tn	Teepeenarde väljavedu, kruusa pealevedu, koht kraavitamine, puude ja põõsaste vajadusepõhine eemaldamine	5 000,00	4 800
Igavere			
Igavere-Suursoo tee	Kruusa pealevedu, koht parandus	15 000,00	10 000
Kiviloo			
Liivaaugu-Esko tee	Kruusa pealevedu, koht parandus, puude ja põõsaste raie ja utiliseerimine, osaline kraavitus	35 000,00	14 000
Liivaaugu-Esko tee	Truupide korrastamine ja puhastamine	1 000,00	
Kiviloo mõisa tee	Kruusa pealevedu, koht parandus	2 000,00	1 300
Rätla			
Rätla tee	Kruusa pealevedu, koht parandus, teepeenarde väljavedu, osaline kraavitus, puude ja põõsaste raie ja utiliseerimine	40 000,00	10 000

3.4 Keskkonnakaitse

Keskkonnakaitse kajastab kahte tegevusala: jäätmekäitlus ja avalike alade puhastus (varasemalt nimetatud bioloogiline mitmekesisus). Jäätmekäitluse all näidatakse kulutusi jäätmete kogumisele, s.h ohtlike jäätmete liigiti kogumisele elanikelt, jäätmete kogumispunktide haldamisele ning jäätmetarkvara hooldusele.

Kinnistute ja haljasalade niitmine, teeäärte koristus, haljastuse rajamine, võsatõrje jne on näidatud avalike alade puhastuse all. 2015. aasta 1. jaanuarist on muudetud valla struktuuri ja töökorraldust heakorratööde osas. Heakorratöötajate kohad kaotati ning teenus ostetakse sisse. Muudatuse tulemusel on lahendatud heakorralised tegevused alevikes komplekselt.

Tabel 15 Keskkonnakaitse kulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Jäätmekäitlus	20 461	18 132	20 000	11 000	-45 (10,3)
Avalike alade puhastus (heakord)	46 943	46 010	58 266	76 000	30,4 (26,6)
KOKKU	67 404	64 142	78 266	87 000	11,2 (22)

Keskkonnakaitse kulud tervikuna kasvavad 11%, mis on seotud uute heakorraobjektidega lisandumisega valla haldusalasse (Raasiku tammepark, raudteejaama parklad, Aruküla kergliiklustee).

3.5 Elamu- ja kommunaalmajandus

Antud tegevusala all on planeeritud kulud veemajandusele, tänavavalgustusele ning elamumajanduse majandamisele ning arendamisele.

Veevarustuse all kajastuvad kulud Hajaasustuse programmi vallapoolseks osaluseks 2018 toetuste taotlemisel. Eelarvesse planeeritud summale lisanduvad 2017 aasta välja maksmata toetussummad.

Elamumajandusega seonduvateks kuludeks on valla korterite kulud veele, küttele, elektrile ning korteriühistute tasud. Lisaks on planeeritud jooksvat remonti, et muuta korterid elamis- kõlblikumaks. Samuti kajastuvad siin kalmistute hooldamise, hulkuvate loomade hoiu ja lemmikloomaregistri kulud.

Tabel 16 Elamu- ja kommunaalmajanduse kulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Veevarustus	2 148	16 962	30 243	10 000	-67,4 (78,3)
Tänavavalgustus	62 356	50 129	60 000	55 000	-8,3 (19,7)
Muu elamu-ja kommunaalmajandus (kalmistu, hulkuvad loomad)	22 077	23 084	29 654	25 464	-14,1 (28,5)
Elamumajanduse arendamine (sots. korterid)	47 012	33 847	26 500	25 000	-5,7 (-21,7)
KOKKU	133 593	159 227	148 019	115 464	-21,4 (-7)

Veevarustuse 2018 planeeritud vähenemine ei ole võrreldav 2017 aasta eelarvega, sest 2017 aasta sisaldab ka riigipoolset Hajaasustus programmi toetust ja 2016 aasta sama programmi välja maksmata toetussummat. 2018. aasta eelarvesse oleme planeerinud samuti selle programmi vallapoolse osaluse (10 000 eurot) ja peale riigipoolse toetuse laekumist ning 2017 välja maksmata osade selgumist korrigeerime lisaeelarvega seda eelarverida.

Elamu ja kommunaalmajanduse kulude eelarve väheneb vähesel määral seoses sellega, et 2015 - 2016 said remonditud enamus puukütetega sotsiaalkorterite korstnad ja küttekolded. Vahendite planeerimise aluseks on 2017 tegelikud kulud.

3.6 Vaba aeg, sport, kultuur

Vaba aja -, spordi - ja kultuuri eelarvest on eemaldatud huvikoolide ja juhendatud huvihariduse kulud, kuna 2016. aastal muudeti Raamatupidamise Üldeeskirja muudatusega, mille kohaselt kajastatakse alates 2017 aastast need kulud haridustegevuse all.

Sportidegevuse alla on planeeritud kulud spordiklubide ja teistes omavalitsustes treenivate laste toetuseks. Täpsem kulude jaotus on toodud seletuskirja Lisas 2.

Noorsootöö ja noorte keskuse all on planeeritud kulud noortele suunatud projektide toetamiseks, laste suunamiseks suvelaagritesse ja hobitegevustesse.

Vabaajäürituste all on planeeritud kulud erinevateks spordiürituste osalustasudeks, spordiürituste korraldamiseks ning terviseraja ja liuvälja hooldamiseks.

Raamatukogude all on planeeritud kulud Aruküla, Raasiku ja Pikavere raamatukogudele ning Peningi laenutuspunktile.

Rahva- ja kultuurimajade alla on planeeritud kulud Aruküla ja Raasiku Rahvamaja personali- ja majanduskuludeks ning kultuurikavas märgitud ürituste ja tegevuste elluviimiseks.

Kultuuriürituste all on planeeritud kulud erinevate tähtpäevade (Eesti 100 aastapäev, kultuuritöötajate päev, ajalookonverents, kalmistupühad jne) tähistamine, üle vallaliste kultuuriürituste läbiviimiseks, fotovõistluse kulud, kultuuriürituste turvamiseks ning valda tutvustavate brošüüride/meenete soetamiseks. Lisandub osavõtt erinevatest kultuurisündmustest. Religiooni ja muude ühiskonnateenuste alla on planeeritud toetused Raasiku valla külaseltsidele ning kirikutele.

Tabel 17 Vaba aja, spordi ja kultuuri eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 2017/16 muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Sportitegevus	30 394	45 541	67 595	67 990	0,4 (48,4)
Laste muusika- ja kunstikoolid (Pääsulind) ¹⁸	210 707	239 475			0
Noorsootöö ja noorte keskused	2 393	2 494	3 723	2 500	-32,9 (49,3)
Muu vaba aeg (Perekeskus)	0,00	5 202	5 300	10 515	98,4 (1,9)
Vabaaja üritused	11 718	8 164	12 020	12 620	5 (47,2)
Raamatukogud	93 455	99 210	123 311	155 303	26 (24,3)
Rahva- ja kultuurimajad	154 764	141 908	171 604	184 536	7,5 (29,9)
Muu vaba aeg ja kultuur (kultuuriüritused)	14 913	15 265	32 186	32 026	-1 (110,9)
Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused	14 750	15 000	15 000	15 000	0
Religioon ja muud ühiskonnateenused (seltsitegevus)	16 224	11 777	11 200	13 600	21,4 (-4,9)
KOKKU:	549 319	565 812	441 938	493 990	11,8 (-21,9)

¹⁸ Huvihariduse eelarve haridusvaldkonna all (muutus Riigiraamatupidamise Üldeeskiri)

Kulud vaba ajale, spordile ja kultuurile kasvavad kokku 11,8% ehk 52 052 eurot, mis on tingitud eelkõige kultuuritöötajate palgakulude kasvust. Palgakulude suurenemine on tingitud planeeritud palgatõusust ja 2017 aasta septembrist lisandunud ametikohtade täisaasta palgakulust.

3.7 Haridus

Antud tegevusala all kajastatakse kulutusi alusharidusele, põhiharidusele, üldkeskharidusele, huviharidusele, koolitranspordile, koolitoidule ning muudele hariduse abiteenustele.

Alushariduse alla kuulub Aruküla Lasteaed, Raasiku Lasteaed, Pikavere Mõisakooli lasteaia õpetajate personalikulude osa, teistele omavalitsustele ja eralasteaedadele makstavad tasud.

Tabel 18 Hariduskulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Alusharidus (lasteaiaid)	972 757	1 052 962	1 211 852	1 384 750	14,3 (15,1)
Alus- ja põhihariduse kaudsed kulud (Pikavere MK)	174 280	123 116	148 539	117 153	-21,1 (20,7)
Põhihariduse otsekulud	1 461 574	1 536 167	1 747 223	1 920 114	9,9 (13,7)
Üldkeskhariduse otsekulud	60 507	84 280	90 000	90 000	0 (6,8)
Huviharidus (kuni 2016 kultuuritegevuse all)			272 580	312 528	14,7
Koolitransport	83 489	96 906	184 000	177 500	-3,5 (89,9)
Koolitoit	92 006	87 954	95 812	101 200	5,1 (8,9)
Muu haridus sh hariduse haldus	29 613	30 403	36 541	42 630	8,6 (20,2)
KOKKU:	2 874 225	3 300 879	3 786 548	4 145 875	9,5 (14,7)

Alusharidus – eelarve kasv 172 898 eurot ehk 14,3% on tingitud personalikulude kasvust. Personalikulude kasvuks planeeritud palgamuudatused tulenevad alampalga kasvust ning lasteaednike palkade tõusust, et tagada lasteaiaõpetajate palgaks 85% kooliõpetajate 2018 alampalgast. Selle tingimuse täitmisel eraldab riik läbi toetusfondi lasteaiaõpetajate palgatoetust. Personalikulude kasv mõjutab ka teisi lasteaiaõpetajaid.

Alus- ja põhihariduse kaudsed kulud – Pikavere Mõisakooli majanduskulud ja personalikulud vähenevad kokku 31 386 eurot ehk 21,1%. Vähenemise personalikuludes toob kaasa logopeedi palgakulude üleviimine alushariduse alla ja majandamiskulud vähenevad, kuna 2017 on klassiruumi remont planeeritud kulueelarvesse. 2018 on plaanis olevate remonttööde vahendid investeeringute eelarveosas.

Põhihariduse otsekulud – eelarve suurenemine 172 891 eurot ehk 9,9% on seotud personalikulude kasvuga tulenevalt palkade tõstmisest ja 2017 septembrist loodud uute ametikohtade täisaasta palgakulude lisandumisega.

Üldkeskhariduse otsekulud – kohamaksud teiste omavalitsuste- ja erakoolides, eelarve ei muutu.

Huviharidus – vastavalt Riigiraamatupidamise Üldeeskirjale kajastatakse alates 2017 aastast haridusvaldkonnas. Eelarve suurenemine 39 948 eurot on seotud palgakasvu ja 2017 septembris loodud ametikohtade täisaasta palgakulude lisandumisega.

Koolitranspordi – eelarve väheneb 3,5% ehk 6500 eurot tulenevalt 2017 aasta tegelikest kuludest. Koolitranspordi all kajastatakse koolibussi ja tasuta rongisõidu kulusid. Tasuta rongisõit rakendus 2017 aastal. 2018 aasta eelarvesse on planeeritud tasuta rongisõidu kulude katteks 64 000 eurot (2017 eeldatav kulu ca 50 000), arvestatud on piletihinna tõusuga vastavalt tsoonide arvule 0,81-1,98 (kehtiv hind on 0,72-1,89) ja reaalseste sõitjate arvu kasvuga 10%.

Koolitoidu eelarve on planeeritud väikese kasvuga tulenevalt õpilaste arvu suurenemisest. Peale riigipoolse koolitoidu toetuse selgumist korrigeerime eelarve eraldisega vastavaks.

Muu hariduse sh hariduse halduse kulud sisaldavad sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi personali- ning majandamiskulusid. 2018. aastaelarvesse planeeritud kulukasv 6 088 eurot on seotud peamiselt palgatõusu katteks lisavahendite lisamisega. Vähesel määral suurenevad ka majandamiskulud, mis on seotud eelarveliste vahendite suurendamisega koolituste ja isikliku sõiduauto kompensatsiooni real.

Kokku on hariduskulud kasvanud 359 327 eurot ehk 9,5%. Kasvu suurimaks mõjutajaks on selle valdkonna palgakulude kasv.

3.8 Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalse kaitse all planeeritakse kulutused puuetega inimestele ja nende hooldajatele, eakate hoolekodude teenustele, koduhooldajatele, lastekodudele jne.

Tabel 19 Sotsiaalvaldkonna kulude eelarve 2015-2018.

Nimetus	2015	2016	2017	2018	2018/17 (2017/16) muutus %
	tegelik	tegelik	korrigeeritud eelarve	eelarve	
Puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	38 617	42 990	42 834	46 584	8,8 (-0,4)
Eakate sotsiaalne kaitse	93 723	85 012	76 068	74 609	-1,9 (-10,5)
Perede ja laste sotsiaalne kaitse	43 847	52 304	59 094	64 800	9,7
Toimetulekutoetus	17 463	17 132	12 902	10 000	-22,5
Töötute sotsiaalne kaitse	9 031	2 000	2 000	2 000	0
Muu sotsiaalne kaitse sh haldus	6 480	9 700	7 485	7 555	0,9 (-22,8)
KOKKU	209 161	209 138	200 383	205 548	2,6 (-4,2)

Sotsiaalse kaitse kuludele planeeritud vahendid on suurenenud 5 165 eurot ehk 2,6%. Suurenemist mõjutab matusetootuse kasv 130 eurolt 250 eurole. Vahendid matusetootuse maksmiseks või vajadusel matusekulude katmiseks eraldab 2018 aastast alates riik.

Toetused, millede vahendid eraldab riik, korrigeeritakse eelarves peale riigipoolse toetussumma kinnitamist tegeliku eraldisega vastavaks.

4. Investeeringitegevus

Investeeringitegevuse eelarveossa planeeritakse Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt põhivara soetus ja müüki, saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks, osaluste soetus ja müük, muude aktsiate ja osade soetus ja müük, antavaid ja tagasilaekuvaid laene ning finantstulusid ja -kulusid. Neist viimast võib planeerida netosummas (finantstulud miinus finantskulud). Seaduses kasutatav põhivara soetuse mõiste sisaldab materiaalse ja immateriaalse põhivara soetust (sh raamatupidamise seaduse alusel ka renoveerimist, kuna renoveerimise tulemusena tehakse vara väärtuse tõstmiseks kulutusi, mille järel vara kasutatakse pikema perioodi jooksul kui üks aasta).

Põhivara, osaluste, muude aktsiate ja osade soetus, põhivara soetamiseks antav sihtfinantseerimine ja laenud kajastatakse investeeringitegevuse eelarveosas miinusega. Põhivara, osaluste, muude aktsiate ja osade müük, põhivara soetamiseks saadav sihtfinantseerimine ja tagasilaekuvad laenusummad kajastatakse investeeringitegevuse eelarveosas plussiga ning sellele liidetakse finantstulude ja -kulude vahe. Investeeringitegevuse eelarveosa kogusumma leidmine on vajalik eelarve tasakaalu, ülejäägi või puudujäägi arvestamiseks.

Raasiku valla 2018. aasta eelarvesse on planeeritud põhivara soetus, põhivara müük, saadav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks ning finantstulud ja -kulud. Investeeringitegevuse eelarveosa kogusumma leidmiseks liidetakse põhivara müük ja saadav sihtfinantseerimine ning summast lahutatakse põhivara soetus ning lisatakse finantstulude ja -kulude vahe.

Tabel 20 Investeeringitegevuse võrdlus aastatel 2014-2018.

Nimetus	2014	2015	2016	2017	2018
	tegelik	tegelik	tegelik	korregeeritud eelarve	eelarve
Põhivara soetus	-592 781	-328 733	-839 259	-3 736 315	-5 704 000
Põhivara müük	4 000	2 800	30 000	1 200	11 200
Saadav sihtfinantseerimine	321 534	42 179	93 715	750 650	1 068 000
Antav sihtfinantseerimine	-8 092	-14 187			
Osaluste soetus			-137 512		
Finantstulude ja -kulude vahe	-22 584	-13 830	-20 581	-30 940	-27 900
KOKKU	-297 923	-311 771	-873 637	-3 015 405	-4 652 700

Põhivara soetuse all kajastuvad 2018. aastaks planeeritud investeeringud, mis on toodud järgnevas tabelis

Tabel 21 2018. aastaks planeeritud investeeringud

INVESTEERINGU OBJEKT, NIMETUS JA SUMMA			SELGITUS
ÜLD	1. Aruküla terviserada: valgustamata rajaosa valgustamine	5 000	taotletakse planeeritule juurde vahendeid (1000-3000 eur)
	<i>sh toetuse arvelt</i>		SA-lt Eesti terviserajad
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	5 000	
	2. Vallamaja: katuseremont	30 000	vallamaja saali kohal katusel asuva klaasosa väljavahetamine,
	<i>sh toetuse arvelt</i>		ruumide remont
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	30 000	
TARISTUD	3. Valla teede ehitus ja kapitaalremont	140 000	vahendeid planeeritud kokku 282 000 sh kulueelarvesse 142 000 ja
	<i>sh toetuse arvelt</i>		investeeringutesse 140 000, vahendite kasutamine vastavalt teede
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	140 000	2018 remondikavale vt tabel nr 14, lk 28
	4. Raasiku aleviku kergliiklustee	886 000	kergliiklustee rajamine <u>EAS toetusega</u> . Kogumaksumus esialgse
	<i>sh toetuse arvelt</i>	668 000	kalkulatsiooni alusel 786 000, milles toetuse osa 85%. Omaosale
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	218 000	lisatud kergliiklustee sillaprojekteerimine ja ehitus 100 000
	5. Alevike tänavavalgustuse rekonstrueerimine	500 000	planeeritud osaleda <u>KIK toetusprojekti II taotlusvoorus</u> vastavalt
	<i>sh toetuse arvelt</i>	400 000	eelarvestrateegias planeeritule aastatel 2018-2019
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000	
	6. Aruküla aleviku ühiskanalisatsioon	115 000	planeeritud <u>KIK toetuse abil ÜVK rajamise omaosalus</u> vastavalt
	<i>sh toetuse arvelt</i>		eelarvestrateegiale aastatel 2018-2019. Toetuse taotleja Raven OÜ.
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	115 000	

K O O L I D , L A S T E A I A D	7. Aruküla Lasteaed: koridoride remont	50 000	
	<i>sh toetuse arvelt</i>		
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	50 000	
	8. Pikavere Mõisakooli: remont	33 000	vana kanalisatsiooniosa väljavahetamine ja trepikoja remont
	<i>sh toetuse arvelt</i>		
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	33 000	
	9. Aruküla Põhikool: koolilaienduse (sh võimla laiendus) ja staadioni ehitus	1 250 000	projektikalkulatsiooni kohaselt juurdeehitus 0,81 mln eur; Aruküla staadion 1,34 mln, kokku investeeringuvajadus 2,15 mln. Esimeses etapis 2018 a rajatakse koolile juurdeehitus ja alustatakse staadioniga. 2018 viiakse läbi staadioni ehitushange ja alustatakse ehitustöödega.
	<i>sh toetuse arvelt</i>		
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 250 000	
	<i>sh omaosaluse sees laen</i>	1 000 000	
	10. Raasiku Põhikool: Spordihoone ehitus	2 500 000	Spordihoone maksumus 2 369 410 eur sh reserv 10%. Planeeritud vahendid sisaldavad järelevalvet (17 633 eur) ja spordihoone sisustust ca 113 000
	<i>sh toetuse arvelt</i>		
	<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	2 500 000	
	<i>sh omaosaluse sees laen</i>	2 159 515	
	11. Huvikooli Pääsulind: hoone katusevahetus	195 000	amortiseerunud valtsplekkkatuse väljavahetamine sh niiskuskahjustusega puitosade väljavahetamine ja katusealuse soojustuse suurendamine
	<i>sh toetuse arvelt</i>		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	195 000		
KÕIK KOKKU	5 704 000		
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 068 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	4 636 000		
<i>sh omaosaluse sees kohustuse võtmine (laenud liisingud)</i>	3 159 515		

Investeeringute kogumaksumused kajastatud eelkalkulatsioonide alusel, täpne kulu selgub peale investeeringute teostust. Eelarvesse planeeritud toetussummast 668 000 on EAS-lt saanud kinnituse ja eelarve koostamise ajal on välja kuulutatud hange Raasikule kergliiklustee rajamiseks. Tänavavalgustuse rekonstrueerimistoetus on eelarves hinnanguline, toetusprojekti taotlus esitatakse 2018 aasta alguses. Taotluse mitterahuldamisel tänavavalgustuse rekonstrueerimise investeeringutoetus eemaldatakse eelarvest.

Põhivara müügi all on kajastatud järelmaksuga müüdud korteri graafikujärgseid laekumised 2018. aastal ja 2017 aastal soetatud ning Raven OÜ-le üle antud Kulli veepumbajaama osatasude laekumine, mis on ajatatud eelarvestrateegias aastatele 2018-2021.

Finantstuludena kajastuvad jooksevkonto intressitulu ja finantskuludena 2018. aastal makstavad laenuintressid. 2018. aasta finantskulud kasvavad ca 87% seoses Raasiku Põhikooli Spordihoone ja Aruküla Põhikooli juurdeehituse finantseerimiseks laenu võtmisega.

5. Finantseerimistegevus

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFS) järgi kuuluvad finantseerimistegevuse eelarveosa koosseisu laenude võtmine, võlakirjade emiteerimine, kapitalirendi- ja faktooringkohustuste võtmine, kohustuste võtmine teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ja võetud laenude tagasimaksmine, kapitalirendi- ja faktooringkohustuste täitmine, emiteeritud võlakirjade lunastamine ning tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel. Finantseerimistegevuse kogusumma on üks komponent eelarve ülejäägi ja puudujäägi arvestamisel.

Finantsjuhtimise seadus pöörab suurt tähelepanu omavalitsuste võlakoormusele. Seaduse kohaselt on netovõlakoormus võlakohustuste ja likviidsete varade vahe aruandeaasta lõpu seisuga. Võlakoormuse arvestamisel lähtutakse netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist.

Soovituslik netovõlakoormuse osakaal aruandeaasta lõpu seisuga on kuni kuuekordne põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe ja kindlasti ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat.

Raasiku Vallavalitsusel on 2017. aasta seisuga 5 kehtivat laenulepingut ja üks kapitalirendi leping. 2018 aastal lõppeb 2009 aastal võetud Aruküla Põhikooli rekonstrueerimise ja

juurdeehituse laen (see laen refinantseeriti 2014. aastal, mille tulemusel saadi intress kuni 10 000 eurot aastas madalamaks). Samal ajal on Raasiku vald planeerinud 2018 aastal uue 2,4 mln laenu võtmise Aruküla Põhikooli juurdeehituse ja Raasiku Põhikooli Spordihoone ehitamise finantseerimiseks. Mõlemad investeeringuobjektid sisaldavad endas ka valla omavahendeid, kokku ca 0,6 mln eurot. Laenu tagasimaksud on planeeritud alates 2019 aastast. Lisaks on planeeritud võtta kasutusse 2018 aastal Raasiku põhikooli rekonstrueerimise ja juurdeehituse tarvis 2016 sõlmitud 2 mln laenulepingust välja võtmata osa 759 515 eurot.

Kapitalirendileping on sõlmitud 2015. aastal uue vallabussi soetamisel ja see lõpeb 2020.

Tabel 22 Raasiku Valla laenukohustused.

laenu objekt	Laenu lõpptähtaeg	Laenu summa	maksed 2017		maksed 2018	
			põhiosa	intress	põhiosa	intress
Raasiku valla veemajandusprojekt	27.03.2031	310 000,00	17 222,00	2 025,81	17 222,00	2 000,00
Aruküla Põhikool	5.06.2018	315 228,00	84 060,84	1 059,17	42 030,27	353,05
Raasiku Lasteaed	18.12.2023	525 000,00	52 500,00	4 373,25	52 500,00	3 748,50
Aruküla aleviku liigvesi	24.01.2025	121 846,00	12 084,00	1 064,69	12 084,00	932,97
Bussi MB kapitalirent	18.02.2020	53 000,00	10 031,60	1 087,08	10 369,95	756,04
Raasiku Põhikooli rekonstrueerimine*	20.12.2026	1 240 485	94 101,56	5 290,00	200 003,78	12 000,00
Laenude põhiosa jääk aasta lõpus			1 853 032,2		1 518 822,2¹⁹	

*summa kajastab ainult realiseeritud laenuosa

Tabel 23 Raasiku valla netovõlakoormus.

Nimetus	2015	2016	2017	2018
Põhitegevuse tulud	5 327 513	5 953 843	6 770 458	7 206 790
Laenukohustuse jääk	882 547,2	882 554	1 853 032	4 678 344 ²⁰
Likviidsete varade suunamata jääk	693 015	673 580	558 875	553
Netovõlakoormus (eurodes)	365 108	208 974	1 294 165	4 677 791
Netovõlakoormus %	6,9	3,5	19,1	64,9

¹⁹ Ei sisalda 2018 sõlmitavat 2,4 mln laenulepingut ja olemasoleva lepingu väljavõtmata laenuosa

²⁰ Summa sisaldab 2018 lisanduvat laenukoormust 3 159 515 eur

6. Likviidsete varade muutus

KOFJS alusel kuuluvad likviidsete varade muutuse eelarveosa koosseisu raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide aktsiate või osakute saldo muutus ning soetatud võlakirjade saldo muutus. Kohalikel omavalitsustel võib olla pangadeposiite ja väärtpabereid, mida käsitletakse seaduse kohaselt likviidsete varadena, kui neid saab vahetada suhteliselt lühikese ajaperioodi jooksul raha vastu ja neil puudub oluline turuväärtuse muutuse risk. Kohaliku omavalitsuse üksuste osalusi, muid aktsiaid ja osasid, nende väärtpaberite soetust ja müüki kajastatakse investeerimistegevuse eelarveosas.

Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega. Sarnaselt investeerimis- ja finantseerimistegevuse tulemite kajastamisele on vastav regulatsioon vajalik eelarve ülejäägi või puudujäägi arvestamiseks.

2018 aasta eelarvesse on planeeritud likviidsetest varadest suunata 558 021 eurot, mille järgselt on likviidsete varade jääk 553 eurot. Likviidsete varade jääk on vajalik katteallikas investeringute (vt tabel 21) ülekulude sh planeeritud toetusmäärade tegelikkuses väiksema mahuga realiseerumisest tuleneva omaosaluse kasvu katteks. Kuna planeeritud eelarvesse jääb vabade vahendite summa kriitiliselt väike, siis tuleb iga investeeringu ülekulu katmiseks leida vahendeid planeeritud tegevuste arvelt või otsustada investeeringu realiseerimine osaliselt.

Andre Sepp

Vallavanem

Raasiku Vallavalitsus

Lisad: Lisa 1 Vallavalitsuse ametiasutuse struktuur, teenistuskohade koosseis ja põhigruppidesse jaotus (2. lehel)

Lisa 2 Kehtivad ja üleminevad laenu/ liisingu lepingud ning teenustöölepingud (1. lehel)

Lisa 3 Kultuuri ja spordieelarve (2. lehel)